

Elämänlaatu 2040

Pietarsaaren seudun rakennemalli, yleisiä menettelyjä sisältävä raportti

PIETARSAARI KRUUNUPYY LUOTO
UUSIKAARLEPYY PEDERSÖRE

Pietarsaaren seudun kunnallisen yhteistyölautakunnan hyväksymä 25.11.2013

Alkusanat

Käsissäsi on Pietarsaaren seudun rakennemalli Elämänlaatu 2040.

Rakennemalli on seudun kuntien yhteinen tahdonilmaus siitä, miten haluamme kehittää seutua etenkin maankäytön, asumisen ja liikenteen suhteen.

Mihin suuntiin asutuksen tulee laajeta? Tämä määrittää pitkälti myös sen, missä, milloin ja miten eri palveluja tuotetaan tulevaisuudessa. Miten huolehdimme siitä, että meillä on molemminpuoliset yhteydet ulkomaailmaan? Kysymykset, joihin tämä rakennemalli ottaa kantaa, eivät ole mitenkään kevyitä. Lyhyesti sanottuna kyse on siitä, millaiseksi haluamme luoda seutumme tulevaisuuden. Se miten kehitämme maankäyttöämme, on tulevaisuudessa ratkaisevaa vetovoimaisuutemme ja kilpailukykykymme kannalta. Lisäksi huono maankäyttö tulee erittäin kalliiksi sekä taloudellisesti että ilmastopoliittisesti.

Voidakseen tehdä yhteistyötä muiden kanssa on ensin tiedettävä, mitä itse haluaa. Tämä koskee niin seudulla tehtävää yhteistyötä kuin Pietarsaaren seudun ja muiden alueiden välistä yhteistyötäkin.

Elämänlaatu 2040 tulee toimimaan seudullamme lähivuosisikymmenien aikana tehtävän kehittämistyön ohjenuorana. Harvalla asiakirjalla on yhtä tärkeä merkitys tulevaisuuden rakentamisessa. Asiakirjan taustalle kätkeytyy paljon työtä.

Lue rakennemalli ajatuksella, siten saat siitä parhaimman hyödyn.

Toivotan miellyttävää lukuelämystä.

Mikael Jakobsson

Pietarsaaren kaupunginjohtaja

Yhteistyölautakunnan puheenjohtaja 2013-2014

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

concordia

Sisältö

Alkusanat	2
Sisällysluettelo.....	3
1. Mikä on rakennemalli.....	4
2. Pietarsaaren seutu.....	6
3. Tavoitteet.....	11
3.1 Valtakunnalliset tavoitteet	16
3.2 Maakunnan tavoitteet.....	17
3.3 Seudulliset ja kunnalliset tavoitteet	18
3.4 Ennusteet.....	19
4. Elämänlaatu 2040	20
4.1 Viihtyisät ympäristöt asumiselle ja vapaa-ajalle	24
4.2 Kilpailukykyinen infrastruktuuri ja hyvät liikennejärjestelmät	28
4.3 Houkuttelevat ympäristöt yritysten perustamiselle.....	34
4.4 Laajempi palvelutuotannon yhteistyö	38
5. Seuranta	42
5.1 Indikaattorit.....	43
6. Työprosessi.....	46
6.1 Nykytilanteen kartoitus ja analysointi	47
6.2 Yhteisten kehitystavoitteiden määrittely	47
6.3 Alueellisen rakennemallin laadinta.....	48
6.4 Seuraava askel.....	48
Lähdeluettelo.....	49
Liitteet.....	50
Liite 1, Työprosessin karttavalikoima.....	50
Liite 2, Asuntotuotanto	52

1. Mikä on rakennemalli

Tämä rakennemalli on Pietarsaaren seudun maankäytön strateginen suunnitelma ja suunnitelman sisältö koskee koko seutua. Rakennemallin tarkoituksena on saavuttaa seudulla yhteinen tahto tärkeimmissä maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskeissa kysymyksissä (MAL). Samanaikaisesti yhteiskuntakehityksen päälinjat vedetään vuoteen 2040. Esi-merkkejä kysymyksistä, joihin suunnitelmassa vastataan ovat: missä uusien työpaikka- ja asuntoalueiden on sijaittava, miten liikenne- ja logistiikkakysymykset ratkaistaan ja miten kunnan ja julkisen sektorin palveluyhteistyötä voidaan kehittää? Rakennemalli auttaa yksittäisiä kuntia huomioimaan kaavoituksessaan myös naapurikuntien kaavoitusta. MAL- yhteistyötä voidaan laajentaa naapurialueisiin muun muassa Kokkolaan ja Vaasaan.

Pietarsaaren seudun rakennemalli, Elämänlaatu 2040 sisältää:

- yleisiä menetelmiä sisältävän raportin (eli tämän raportin)
- toteuttamisohjelman
- seurannan (kuvataan luvussa 5)

Miten rakennemalli poikkeaa muista suunnitelmista?

Rakennemalli ei perustu maankäyttö- ja rakennuslakiin kuten maakunta-, yleis- ja asemakaavat. Sitä vastoin se on kuntien yleiskaavoituksen työkalu ja ohjauskeino. Pietarsaaren seudun aikaisempi alue- rakennesuunnitelma (2005) toimi myös seudun tahdonilmaisuna maakuntasuunnittelussa. Kuvassa 1 havainnollistetaan rakennemallin paikkaa kaavoitusjärjestelmässä.

RAKENNEMALLIN TAVOITTEET

Rakennemallin avulla maankäytön, asu- misen ja liikenteen ratkaisuja voidaan ohjata niin että niiden avulla tiivistetään Pietarsaaren seudun yhdyskuntarakennetta ja edistetään kestävää kehitystä. Myös sosiaalinen harmonia on huomi- oitava.

- vahvistaa Pietarsaaren seudun kilpailukykyä kansallisesti ja kansainvälisesti
- edistää elinkeinoelämän uusiutumista, kasvua ja kansainvälistymistä
- edistää kuntien välistä yhteistyötä ja kannustaa kuntia strategiaan valintoihin
- edistää seudun toimivuutta ja hyvin toimivaa arkipäivää.

Mitä MAL merkitsee?

MAL on maankäytön, asumisen ja liikenteen lyhenne. Käsitettä alettiin käyttää jotta yhdyskuntasuunnittelussa saataisiin parempi kokonaiskuva ja jotta eri toimintoja voitaisiin koordinoida paremmin. Myöhemmin voitiin todeta, että myös palvelut ja elinkeinot olisi sisällytettävä lähestymistapaan, tämä on myös huomioitu Pietarsaaren seudun rakennemallissa. MAL-suunnittelun keskeisenä teemana on liikennetarpeen minimoiminen ja siten se myös myötävaikuttaa siihen että kansallisen ilmastopolitiikan¹ tavoitteet saavutetaan. MAL-suunnittelu mainitaan usein tapana parantaa alueen kilpailukykyä. MAL-suunnittelu ylittää kuntarajat ja sitä käytetään ensisijaisesti kun on kyse kaupunkiseuduista. Maan suuremmat kaupunkiseudut ovat solmineet ja solmivat MAL- aiesopimuksia valtion kanssa.

Miksi käytetään vuotta 2040?

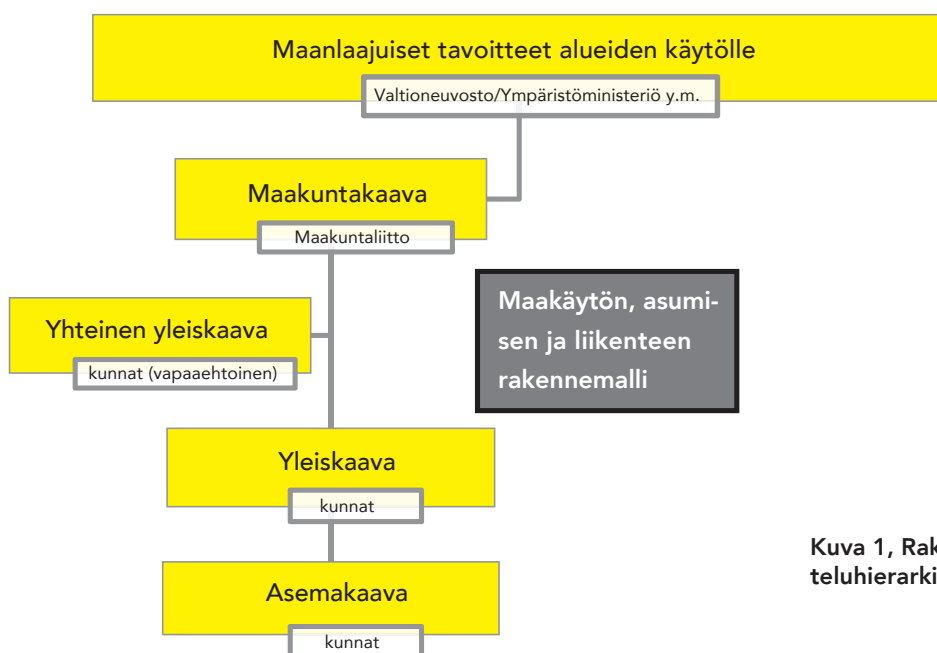
Vuosi 2040 toimii suunnittelun suuntaviivana. Väestöennuste perustuu ensisijaisesti tälle ajanjaksolle. Tilastokeskuksen vuoden 2012 ennusteen mukaan Pietarsaaren seudulla on vuonna 2040 yhteensä 54 764 asukasta verrattuna 49 783 asuk-

kaaseen vuonna 2012. Rakennemallin asumisvyöhykkeet ja paikkakunnat on mitoitettu uusien asuntojen tarpeen mukaan vuoteen 2040 asti. Vuosi 2040 on myös suuntaviivana Pohjanmaan maakunnan maakuntastrategiassa, jonka laatiminen aloitettiin vuonna 2013. Siksi on perusteltua, että myös Pietarsaaren seudun rakennemalli sopii kokonaisuuteen.

Mikä on suhde JASU:un?

JASU on seudun vuonna 2005 valmistuneen aluerakennesuunnitelman lyhyt nimi, jonka suuntaviivana on vuosi 2030. JASU oli skenaarioihin perustuva suunnitelma, jossa esiteltiin kolme tulevaisuuden kuvaa. Elämänlaatu 2040 rakennemallilla halutaan päivittää ja syventää JASU-prosessissa alkanutta yhteistyötä ja nostaa yhteistyö konkreettisemmalle tasolle. Uudessa rakennemallissa aikaisemmin tehdyt skenaariot on hyödynnetty päivittämällä niitä tuoreemmilla tiedoilla ja yhdistämällä ne tässä asiakirjassa esitelyyn rakennemalliin. Tämä rakennemalli on luonnollinen jatko JASU-työlle.

¹ Alho (2011).

Kuva 1, Rakennemallin rooli suunnitteluhierarkiassa.

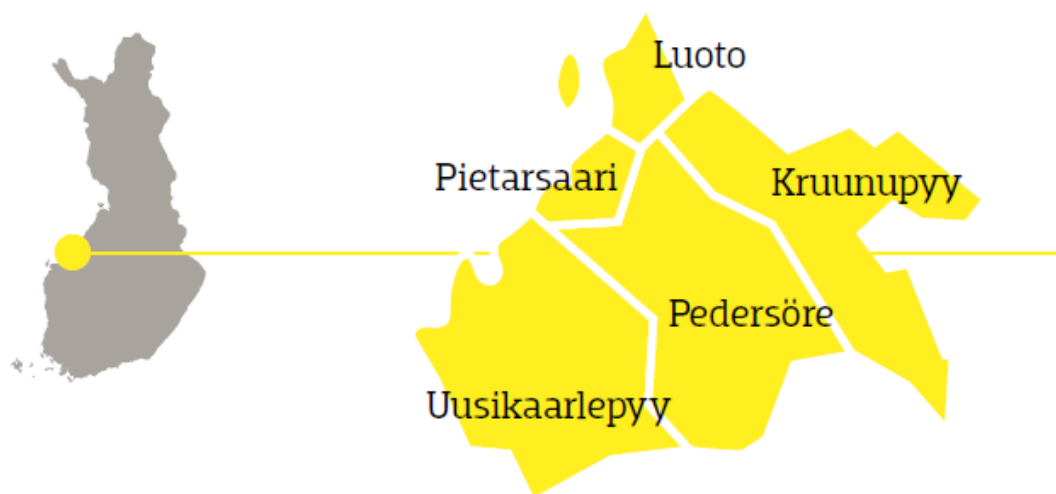
2. Pietarsaaren seutu

Sijainti ja yhteydet

Pietarsaaren seutu on yksi Suomen 70 talousalueesta (2012) ja Pohjanmaan maakunnan pohjoisin alue. Länsirannikolla sijaitseva seutu koostuu viidestä kunnasta. Satama on aina ollut tärkeä ja merkitsee vesitietä maailmalle. Teollistuminen sai myös vahvan jalansijan, kun paperitehdas perustettiin 1800-luvulla. Päärata Helsingistä kulkee alueen läpi, rautatieasema on Pännäisissä kun taas pistoraide yhdistää sataman ja teollisuuden päärataan.

Kokkola-Pietarsaaren lentoasema on myös alueella ja se jaetaan huomattavasti suuremman alueen kanssa.

Alue rajautuu pohjoisessa Kokkolaan ja pendeliliikenteen ja elinkeinoelämän takia seutujen välinen vaihto on vilkasta. Maakuntakeskus Vaasa on etelämpänä valtatie kahdeksaa pitkin. Valtatie 19 vie Helsinkiin ja Tampereelle. Myös Jyväskylään valtatie 13 pitkin matkustava sivuaa aluetta.

Kartta 1, Pietarsaaren seudun sijainti.

Pietarsaaren seudulla on kasvava väestö. Kuva Luodosta.

Demografia

Pietarsaaren seudulla on kasvava väestö. Syntyvyys on korkea ja seudulla on huomattavasti suurempi osuus alle 20 -vuotiaita kuin maassa keskimäärin, mutta nuorten ulosmuutto on myös korkea. Tämä voidaan selittää sillä, että alueen opintopaikkojen määrä ei ensinkään vastaa nuorten lukumäärää. Ulkomailta muutto

on sen sijaan lisääntynyt tasaiseen tahtiin, tämä trendi on ollut nähtävissä 2000-luvun alusta lähtien. Haasteena on saada paluumuuttajia seudulle ja useampien opiskelupaikkojen varmistaminen alueella. Juuri rakennettu Campus Allegro on hyvä alku tälle. Vuoden 2012 lopussa väestöluku oli 49 783 asukasta.

Kasvava pientaloalue Eteläisessä Kivilösissä, Pietarsaaressa, ja vasta rakennettu Campus Allegro.

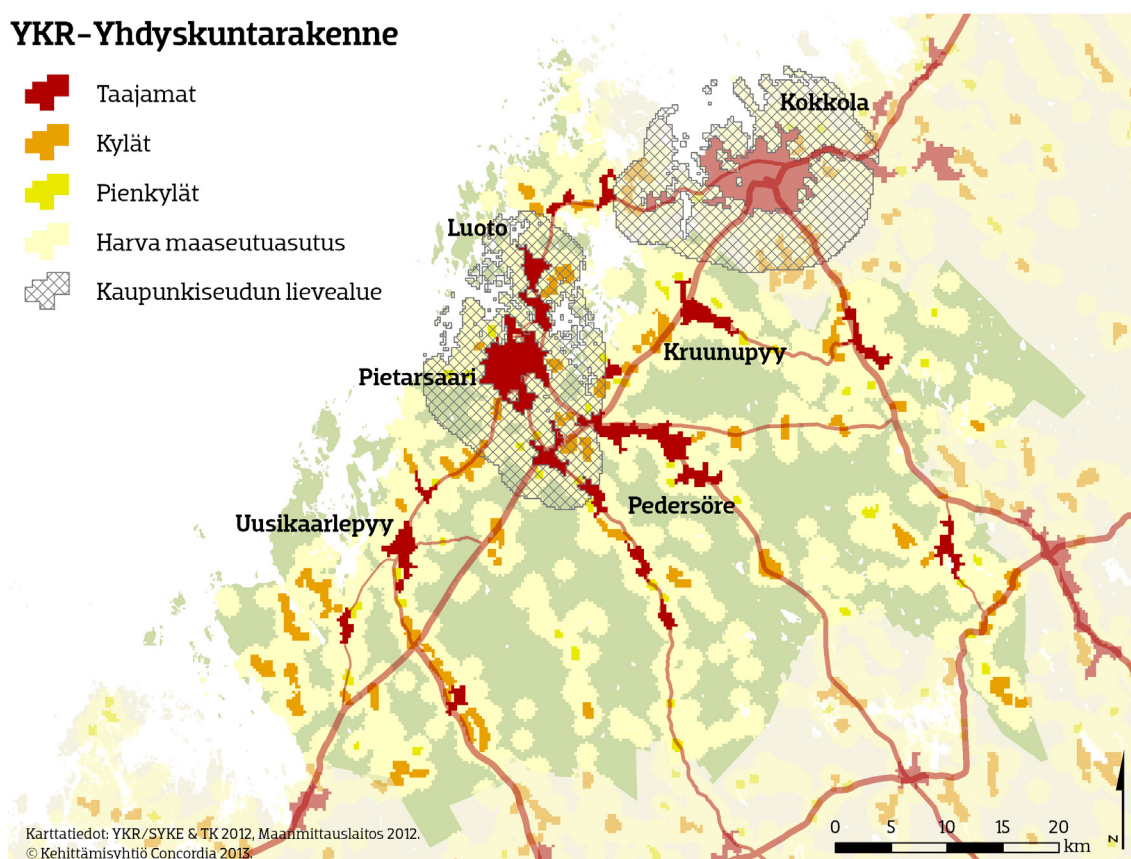

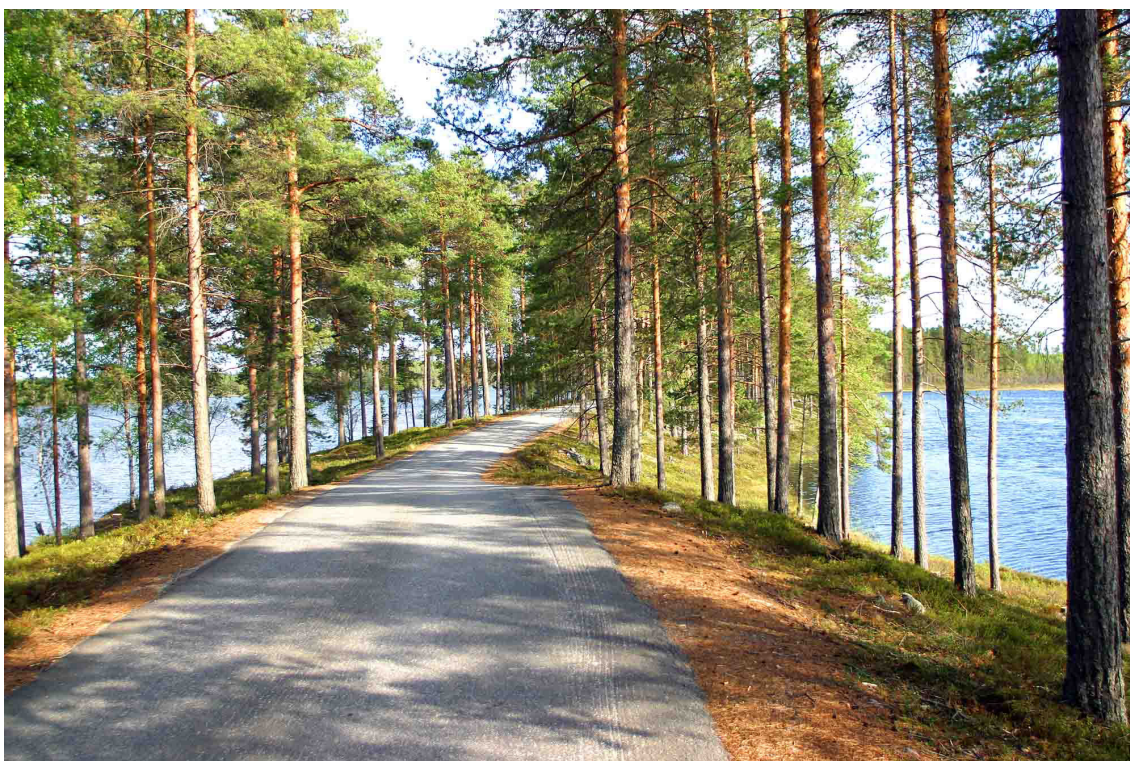
Näkymä Uudenkaarlepyyn vesitorista.

YKR-Yhdyskuntarakenne

- Taajamat
- Kylät
- Pienkylät
- Harva maaseutuasutus
- Kaupunkiseudun lievealue

Kartta 2, Aluerakenne vuonna 2011 Ympäristökeskuksen YKR-luokituksen mukaan.

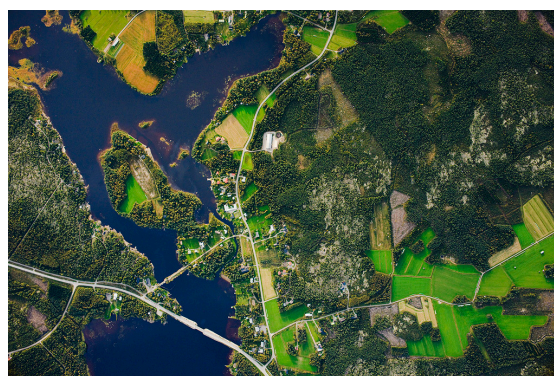
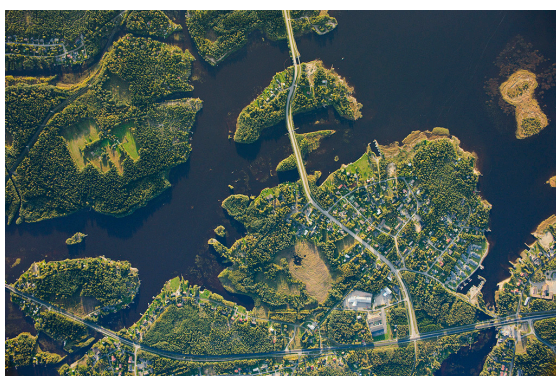
Seljesåsen Kruunupyyssä

Asutusrakenne

Historiallisesti katsottuna väestö ja kylät ovat kehittyneet alueen monien jokilaaksojen varteen. Maakuntakeskus Pietarsaari, jossa 42 % koko väestöstä asuu, on tiheään asuttu kaupunki. Yhteensä yli kolme neljäsosaa asukkaista asuu taajamissa.

Kylissä asuu 15 % ja haja-asutusalueilla asuu 8 % väestöstä (katso kartta 2). Uusi-kaarlepyy on seudun toinen kaupunki. Viime vuosien aikana väestö on kasvanut eniten taajamissa Pietarsaaren läheisyydessä.

Furuholmen ja Gertruds, Luoto.

Elinkeinoelämä

Monipuolinen valmistusteollisuus leimaa Pietarsaaren elinkeinoelämää, yritysten työpaikoista 43,4% on valmistusteollisuudessa. Kauppa työllistää 11,7 % ja alkutuotanto 11,4 %. Valmistusteollisuudessa elintarvikeala on kasvanut vahvasti ja sen henkilöstön lukumäärä on ohittanut esimerkiksi paperiteollisuuden. Muita tärkeitä aloja ovat metalli-, kumi & muovi- ja veneala (katso kuva 2). Yrityksistä suurimmat työnantajat olivat vuonna 2011: Snellman, UPM-Kymmene, KWH Mirka ja Rani Plast². Alkutuotannossa turkistarhaus, maidon, naudan- ja sianlihan tuotanto olivat tärkeitä Pietarsaaren seudulla. Kokonaiset 36,6 % Suomen turkisanmyynnin kokonaisarvosta tulee Pietarsaaren seudulta³.

Pietarsaaren seudulla on suuri määrä menestyskertomuksia, joissa yritykset ovat alkaneet nolasta ja kehittyneet merkittäviksi työnantajiksi. Työttömyys on pitkän aikaa ollut Suomen alhaisimpia. Osaavan työvoiman rekrytoiminen yrityksiin on haaste seudulla.

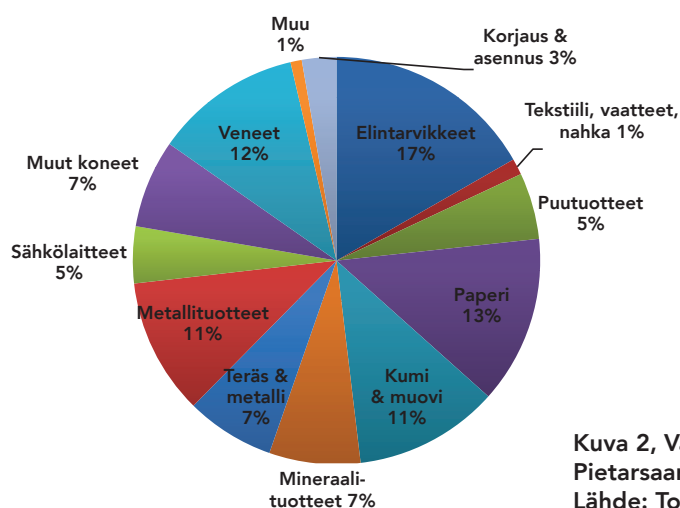
Seudullinen yhteistyö

Seudullinen yhteistyö 1960-luvulla oli etujen valvomista yhdistystasolla. Yhteistyö organisoitiin 1970-luvulla lautakunnan muotoon⁴. Kehittämissyhtiö Concordia hoitaa elinkeinoelämän kehittämistä ja seudullista kehittämistä koskevia kysymyksiä vuodesta 1999 lähtien. Sosiaali- ja terveydenhuollossa Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy ja Luoto muodostavat oman toiminta-alueen. Vuodesta 2013 lähtien kaikilla viidellä kunnalla on yhteistyöalue maaseutuhallintoa varten. Ammattikoulu Optima on myös hyvä esimerkki pitkästä seudullisesta yhteistyöstä, joka ulottuu myös Pietarsaaren seudun rajojen ulkopuolelle.

² Toimiala Online 2013, tiedot vuodelta 2011.

³ Tilasto 2012, www.profur.fi

⁴ Ruotsalainen & Toro (2005) JASU.

Kuva 2, Valmistusteollisuus on monipuolinen Pietarsaaren seudulla (vuosi 2011).
Lähde: Toimiala Online, 2013.

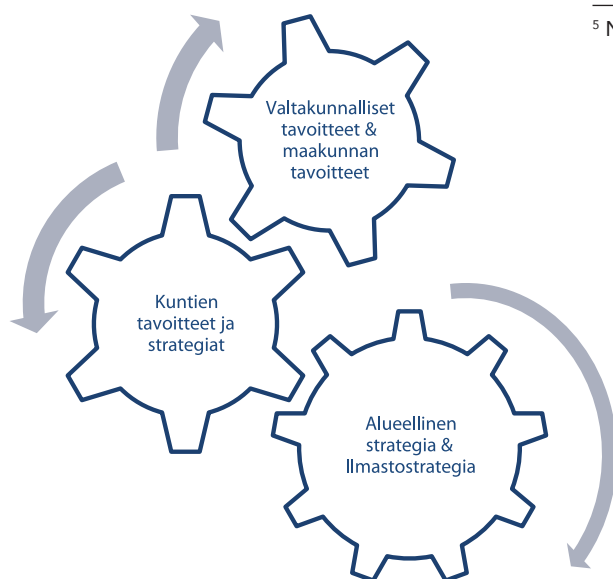
3. Tavoitteet

Rakennemallin tavoitteet pohjautuvat valtakunnallisiin alueiden käyttötavoitteisiin, maakuntien tavoitteisiin ja kuntien strategioihin ja suunnitelmiin. Näitä on myös muokattu työpajoissa ja All-tingissa. Raportti⁵ tavoitteiden määrittämisestä laadittiin 2012 lopussa ja siinä prosessia kuvataan tarkemmin.

Pietarsaaren seudun rakennemallin tavoitteet on jaettu neljään teemaan:

- Viihtyisät ympäristöt asumiselle ja vapaa-ajalle
- Kilpailukykyinen infrastruktuuri ja hyvät liikennejärjestelmät
- Houkuttelevat ympäristöt yritysten perustamiselle
- Laajempi palvelutuotannon yhteistyö

⁵ Nupponen & Malinen (2012).

Kuva 3, Kansalliset, alueelliset ja paikalliset tavoitteet muodostavat rakennemallin perustan.

Bockabron-silta ja Saukonreitti Pedersöressä.

Viihtyisät ympäristöt asumiselle ja vapaa-ajalle

Tärkeimmät MAL-tavoitteet:

- Suunnittelun avulla yhdyskuntarakenne tiivistyy ja kestävän kehityksen mukaiset toimenpiteet huomioidaan
- Uusi asuntotuotanto keskitetään nykyisiin vahvoihin palvelutaajamiin lähellä työpaikkoja, mutta myös maaseudulle lähelle palveluita.
- Palvelukyliä ja palvelukeskuksia kehitetään ja niiden palvelut turvataan
- Pietarsaaren seudulla tarjotaan erilaisia asumismahdollisuuksia eri elämäntilanteisin, seudun asunto- ja tonttitarjonta on monipuolista
- Läheisyyttä mereen ja vesistöihin hyödynnetään monipuolisesti yhdyskuntarakennetta kehitettäessä
- Seudulle luodaan sekä asukkaita että matkailijoita palveleva laaja verkosto virkistysalueista ja -yhteyksistä, sen läheisyyteen kehitetään myös matkailupalveluja.

Muut esille nostettavat tavoitteet:

- Viihtyisät ja laadukkaat asuinympäristöt houkuttelevat uusia asukkaita seudulle
- Viihtyisillä asuinympäristöillä edistetään turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- Vapaa-ajan palvelujen tarjoamisessa ja rakentamisessa tehdään tiiviimpää yhteistyötä kuntien välillä
- Vanhoja kulttuuriympäristöjä säästetään ja suojellaan
- Kaksikielisyys on seudun voimavara, joka edistää myös kansainvälistymistä
- Pietarsaaren seudulle luodaan ainutlaatuinen ja avoin yhdyskuntarakenne, jossa omaa kulttuuria painotetaan ja jossa monikulttuurisiin asioihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Kilisaari ja Visasmäki Pietarsaaressa.

Kilpailukykyinen infrastruktuuri ja hyvät liikennejärjestelmät

Tärkeimmät MAL-tavoitteet:

- Seudun perustiestön kunnon on vastattava elinkeinoelämän kuljetusvaatimuksia ja liikenneturvallisuuden vaatimaa tasoa
- Päätieverkon vt 8 ja vt 19 toiminnallisuuden ja liikenneturvallisuuden parantaminen, ohituskaistojen rakentaminen, teiden leventäminen, eritasoristeysten rakentaminen, risteysjärjestelyt
- Kantateiden 68 ja 63 sekä niiden satamayhteyksien kehittäminen
- Kokkola-Pietarsaaren lentoasemalle johtavien teiden vt 13/ vt 8 kehittäminen ja kevyen liikenteen väylien rakentaminen
- Pännäisten kolmioraiteen ja aseman kehittäminen, Pendolino-liikenteen lisääminen, Pännäisten ja sataman välisen rataosuuden sähköistäminen ja ratapihan siirto satama-alueelle
- Joukkoliikennettä kehitetään pendelöinti-, lentoasema- ja rautatieliikenteen tarpeiden mukaan
- Kevyen liikenteen väylien rakentaminen mm: Lövä-Sandsund, Uusikaarlepyy-Pietarsaari, Pietarsaaren taajama-alue
- Matkailutien 749 (Alajepua-Uusikaarlepyy-Pietarsaari-Luoto-Kokkola) kehittäminen ja markkinointi
- Mahdollisten logististen keskusten kehittäminen: vt 8, Kruunupyy, Edsevö ja Alajepua, vt 8/vt 19 risteys, mt 68 ja 748 Kruunupyyssä.

Muut esille nostetut tavoitteet:

- Lentomatkustajamäärien lisääminen ja uusien lentoreittien avaaminen
- Seinäjoki-Oulu rataosuuden palvelutason parantamishankkeen edistäminen.

Pohjatie-Luodontie Pietarsaassa ja Kokkola-Pietarsaaren lentokenttä Kruunupyyssä.

Houkuttelevat ympäristöt yritysten perustamiselle

Tärkeimmät MAL-tavoitteet:

- Yritystoiminnalle ja monipuolisille osaamiskeskuksille luodaan uusia, keskeisiä sijaintipaikkoja
- Taataan hyvä tonttitarjonta myös pienyrityksille
- Työpaikka-alueita ohjataan hyvien liikenneyhteyksien alueille
- Eri elinkeinoelämän toimintojen sopivuutta eri alueille harkitaan tarkasti mm. teollisuus- ja asuinalueiden oltava erillään
- Suunnittelulla ohjataan työpaikkojen sijoittumista, pyritään tiiviimpään yhteistyöhön saman toimialan yrittäjien välillä, jotta mahdollisuudet suurempiin markkinoihin ja osaamiseen avautuisivat
- Seudulla on valmius suurille alkutuotannon yksiköille vrt. maatalous ja turkistarhaus.

Muut esille nostettavat tavoitteet:

- Työvoiman ja koulutuksen saanti turvataan, työpaikkojen lisääminen myös korkeakoulutetuille
- Maahanmuuttajien integroiminen työmarkkinoille
- Kansainvälistymisen lisääminen koulutuksessa ja elinkeinoelämässä
- Yrittäjyyden edistäminen
- Ammatillisen koulutuksen kehittäminen niin että se vielä paremmin palvelee yrityselämän tarpeita
- Pietarsaaren seudun sijaintia mahdollisena logistisena keskuksena markkinoidaan aktiivisesti
- Kannustetaan yrityksiä tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön myös alueellisesti
- Osallistumme aktiivisesti uusien energiamuotojen kehitystyöhön
- Paikallisten menestystarinoiden markkinointi.

Alholman teollisuusalue, kävelykatu Pietarsaaressa sekä toimistohotelli Campus Allegrossa.

Laajempi yhteistyö palvelutuotannossa

Tärkeimmät MAL-tavoitteet:

- Palvelujen saavutettavuus turvataan
- Palvelukyliä ja palvelukeskuksia kehitetään niin, että niissä taataan vähintään päivähoidon ja koulun ala-asteen palvelut
- Päivittäistavarakaupan verkko pyritään pitämään laajana, erikoiskaupan palvelut keskitetään suurempiin taajamiin
- Tilaa vaativan kaupan palvelut sijoitetaan hyvien liikenneyhteyksien varteen.

Muut esille nostettavat tavoitteet:

- Maaseutu pidetään elävänä
- Kunnallisissa peruspalveluissa sekä virkistys- ja kulttuuripalveluissa tehdään tiiviimpää yhteistyötä kuntien välillä

Ala-ähtävän päiväkotipiha Pedersöressä ja Pietarsaaren linja-autoasema.

3.1 Valtakunnalliset tavoitteet

Valtakunnalliset aluekäytön tavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain järjestelmää aluekäytön suunnittelemista varten.

Tavoitteiden on:

- varmistettava, että valtakunnallisesti tärkeät kysymykset huomioidaan maakunnan ja kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa,
- myötävaikutettava siihen, että maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteet sekä aluekäytön tavoitteet saavutetaan, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys,
- oltava väline, joka mahdollistaa kaavoituksen ohjaamisen etukäteen, niin että kansallisesti tärkeät kysymykset huomioidaan johdonmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla,
- edistettävä kansainvälisten sopimusten toteuttamista Suomessa ja,
- luotava edellytyksiä valtakunnallisten aluekäytön projektien toteuttamiselle.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on huomioitava ja niitä on edistettävä maakuntien suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

3.2 Maakunnan tavoitteet

Pohjanmaan maakunta koostuu 15 jäsenkunnasta ja neljästä talousalueesta, jotka ovat Pietarsaaren seutu, Vaasan seutu, Kyrönmaa ja Suupohja.

Pohjanmaan visio vuodelle 2040 on maakuntasuunnitelman mukaan seuraavanlainen: "Uuden energian Pohjanmaa – energiaa huippuosaamisesta, monikulttuurisuudesta ja vahvasta yhteisöllisyydestä."

Pohjanmaan strategiset linjaukset ovat:

1. Kilpailukyky ja imago – energisyydestään Pohjanmaa tunnetaan
2. Työvoima ja osaaminen – kansainvälinen ja osaava innovaattoreiden Pohjanmaa
3. Saavutettavuus ja tasapainoinen aluerakenne – kestävien rakenteiden ja erinomaisten yhteyksien Pohjanmaa
4. Hyvinvointi, kulttuuri ja sosiaalinen pääoma – monikulttuurisuudesta Pohjanmaan hyvinvoinnin energianlähde
5. Luonnon ja ympäristön hyvinvointi – Pohjanmaa ilmastonmuutoksen hillitsemisen huippualue

Kun tätä rakennemallia verrataan ajankohtaiseen maakuntakaavaan, suurimpana erona on, että tavoitevuosi ulottuu 10 vuotta pidemmälle rakennemallissa. Tässä suunnitelmassa käytetään myös tuoreempaa ja myönteisempää väestöennustetta kuin maakuntakaavassa. Tämä ilmenee pääasiallisesti suurempina mitoituksina taajamissa. Maakuntakaavan keskustoiminnot vastaavat sen sijaan tässä suunnitelmassa käytettäviä palvelukeskuksia.

Luodossa koko perhe voi viettää vapaa-aikaa rentoutumalla ja esimerkiksi onkimalla.

3.3 Seudulliset ja kunnalliset tavoitteet

Tässä työssä huomioidut seudulliset tavoitteet ovat Pietarsaaren alueellinen strategia, ilmastostrategia ja kotouttamisohjelma. Alueen viiden kunnan strategia-asiakirja on huomioitu tavoitteita määriteltäessä myös niin että ne sopivat kokonaisuuteen. Aikaisemman aluerakennesuunnitelman (lyhyesti kutsuttu JASU:ksi) skenaariot ovat toimineet tämän suunnitelman laatimisprosessin perustana.

JASU skenaariot

Pietarsaaren seudun kolme aluerakenneskenaariota (JASU, 2005) kuvaa yhteiskuntakehityksen vaikutuksia. Skenaariot ovat:

- Polarisoitunut aluerakenne
- Kehitysvyöhyke aluerakenne
- Lähikeskus aluerakenne

Polarisoitunut aluerakenne skenaario perustuu voimakkaaseen keskittymiseen ja toimintojen globalisaatioon, jatkuvaan kulutukseen ja tuotannon kasvuun sekä kaupallisuusteknologisiin arvoihin.

Kehitysvyöhyke aluerakenne skenaario perustuu eri maanosien kehityksen eriytymiseen, eurooppalaiseen maakuntiin pohjautuvaan hallintokulttuuriin, seudullisten kehitysvyöhykkeiden toiminta- ja rakennemalleihin sekä omavaraisuus-paikal-

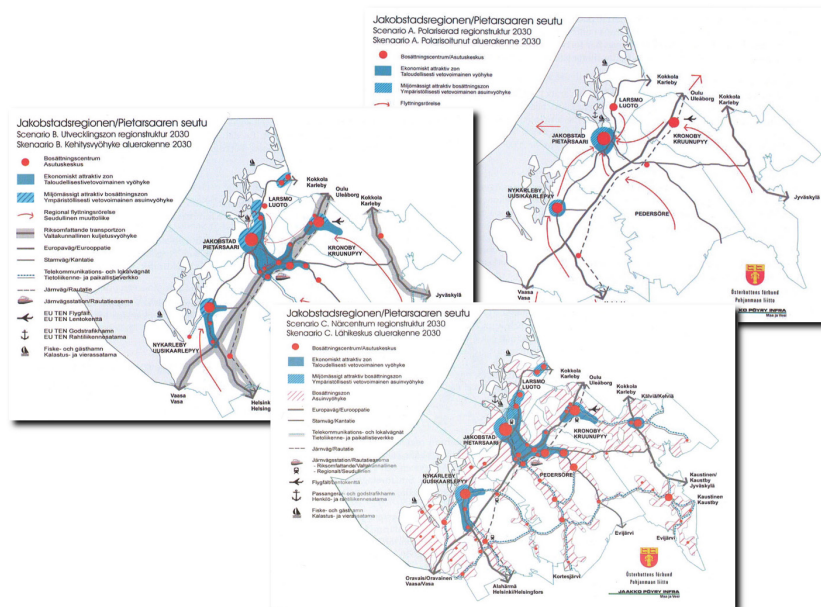
lisuusarvoihin. Tässä skenaariossa kulutus ja tuotanto pysyvät nykyisellä tasolla.

Lähikeskus-aluerakenne skenaario perustuu paikallisuuteen, omavaraisuuteen sekä toimintoihin ja rakenteisiin perustuvaan omatoimisuuteen ja ekologisiin arvoihin. Tässä skenaariossa kulutus ja tuotanto laskevat.

Pietarsaaren seudun kolme aluerakenneskenaariota näkyvät alla olevassa kuvassa.

JASUssa todettiin, että lähikeskus-skenaario parhaiten vastaa silloin asetettuja tavoitteita. Kehitysvyöhykeskenaario oli toiseksi parhain vaihtoehto. Tämän suunnitelman nykytilan analyysissä todettiin, että ensisijaisesti kehitysvyöhykeskenaario vastasi kehitystä JASU:n laatimisen jälkeen. JASU-skenaarioita on arvosteltu⁶ myös siksi, että ne kuvaavat kaksi ääripäätä ja yhden keskitien ja siksi on luonnollista, että juuri kehitysvyöhykeskenaario parhaiten kuvaa nykyistä aluerakennetta. *Elämänlaatu 2040* raportissa käytetään ratkaisua, jossa löydetään kilpailukykyä parantavia tekijöitä kehitysvyöhykeskenaariosta, jossa on positiivisia piirteitä lähikeskusmallista.

⁶ Aarnikko & Rautiainen (2012).

Kuva 4, Vuoden 2005 JASU skenaariot.

3.4 Ennusteet

Suuri osa rakennemallin mitoituksista perustuu ennusteisiin. Tilastokeskuksen viimeisimmän vuoden 2012 väestöennusteen mukaan Pietarsaaren seudulla olisi 54 764 asukasta vuonna 2040. Ennuste on vähän alempi kuin vuoden 2009 ennuste, jonka mukaan väestön lukumäärä vuonna 2040 olisi 55 030 asukasta. Tilastokeskuksen ennusteet ovat nk. demografisia trendilaskelmia⁷. Tämä merkitsee, että muuttoliike ja luonnollinen väestökehitys jatkuisivat muuttumattomana. Näissä laskelmissa ei ole huomioitu työmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia, jotka myös vaikuttavat väestön lukumäärään.

6200 uutta asuntoa

Rakennemallissa taajamien alueiden käyttö on mitoitettu ennustamalla tulevaisuuden asuntotuotantoa. Lähtökohtana on käytetty VTT:n⁸ kehittämää menetelmää. Ennuste perustuu väestöennusteisiin, asuntokantaan ja asuntojen poistumaan.

VTT:n vuoteen 2030 ulottuva ennuste merkitsee 4 180 uutta asuntoa Pietarsaaren seudulla. "Elämänlaatu 2040" perustuu siihen, että vuodesta 2013 vuoteen 2040 Pietarsaaren seudulla rakennetaan 6200 uutta asuntoa. Tulevaisuuden taajamat ovat osaksi ylimitoitettuja, jotta vältyttäisiin maakeinottelulta.

Saadaksemme käsityksen siitä, minne nämä uudet asunnot on rakennettava, teimme kolme skenaariota tavoitteiden määrittelyprosessin aikana. Skenaariot liitteessä kaksi ovat A) Nykyinen kehitys, B) Vahvat palvelutaajamat ja C) Elävät kylät. B ja C skenaariot sisältävät ELY-keskuksen tavoitteet, joissa alle 20 % väestön kasvusta sijoittuu suunniteltujen alueiden ulkopuolelle⁹. All-tingetin aikana sekä B että C vaihtoehtoa tuettiin. Elämänlaatu 2040 perustuu näiden kahden vaihtoehdon väliseen kompromissiin.

⁷ http://www.stat.fi/meta/til/vaenn_sv.html (2-2013).

⁸ Vainio et al (2012).

⁹ Pohjanmaan ELY-keskus (2012) Pohjanmaan maankäyttö-, logistiikka- ja liikenneselvitys.

4. Elämänlaatu 2040

Elämänlaadulla tarkoitetaan usein hyvän elämän kokemista. Hyvän elämän ai-
nekset voivat hyvin löytyä muun muassa
viihtyisässä ympäristössä, jossa on hyvät
mahdollisuudet asumiseen ja mielekkää-
seen tekemiseen. Elämänlaadussa kitey-
tetään se miltä Pietarsaaren seutu haluaa
tulevaisuuden kuvansa näyttävän.

Yhteiskuntarakenteen yhtenä perustavoit-
teena on, että se tiivistetään ja että kes-
tävä kehitys huomioidaan suunnittelussa.
Käsite ”kestävä kehitys” tunnetaan par-
haiten Brundtlandin toimikunnan määri-
telmästä. Suomessa kestävän kehityksen
toimikunta on määritellyt käsitteen seu-
raavalla tavalla: *”Kestävä kehitys on jatku-
vaa, ohjattua yhteiskunnallista muutosta
eri aluetasoilla, jonka päämääränä turvata
nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elä-
misen mahdollisuudet.”*¹⁰ Kestävä kehitys

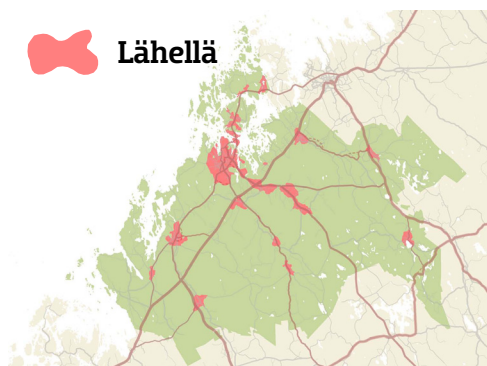
voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen;
ympäristötaloudelliseen, yhteiskunnalli-
seen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen.

Elämänlaadussa 2040 käytetään neljää eri
vyöhykettä suunnitelman tavoitteiden ja
paremman maankäytön, asumisen, liiken-
teen, palvelun ja elinkeinojen koordinoi-
nin saavuttamiseksi tulevaisuudessa. Alu-
een palvelut säilytetään ja löytyy läheltä
pitämällä taajamat elinvoimaisina. Pende-
löinti ja liikenne pidetään aisoissa lähellä
asuntoja olevilla työpaikoilla ja toimivalla
logistiikalla. Uusien asuntoalueiden sijoit-
taminen mahdollistaa joukkoliikenteen
laajentamisen ja muita kestäviä ratkaisuja.
Uudet innovatiiviset ratkaisut parantavat
kestävyyttä energiankäyttöä, rakennus-
tekniikkaa ja liikenneratkaisuja ym.¹¹

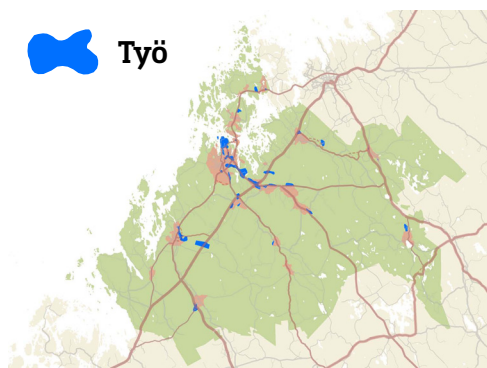
¹⁰ Ympäristökeskus, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=434793&lan=sv&clan=fi> (03-2013).

¹¹ Alueen ilmastostrategiassa sanotaan (2010) seuraavasti: *”Erityistä huomioita on kiinnitettävä maan-
käyttösuunnitelmiin ja mahdollisuuksiin koko alueen näkökulmasta kehittää asutusta, työpaikkatoimin-
toja ja palvelua, niin että liikenne optimoidaan ja julkiseen liikenteen mahdollisuuksia parannetaan.”*

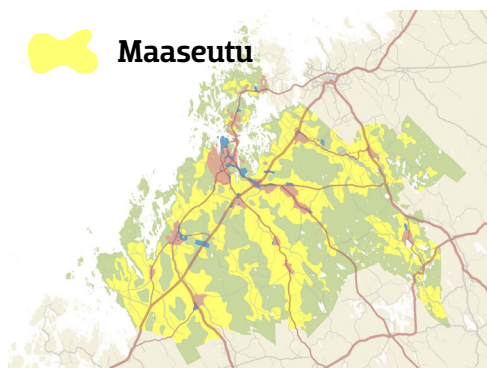
Jako vyöhykkeisiin

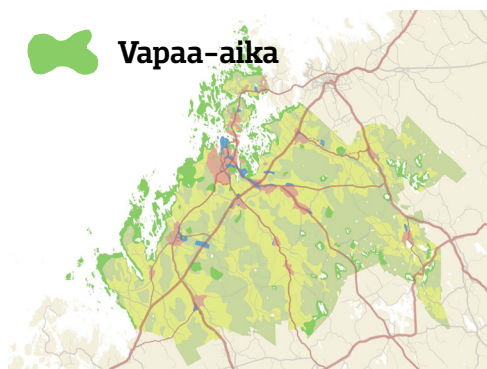
Lähellä – on tulevaisuuden taajama-alue. Vyöhykkeessä palvelut ovat aina lähellä. Tulevaisuudessa 80 % uusista asunnoista rakennetaan tänne. Asuminen suunnitellaan niin että se vastaa asukkaiden eri tarpeita. Kaikki rakentaminen tapahtuu kaavoitetuilla alueilla.

Työ – on alueen tärkeimpiä työpaikka-alueita. Hyvät logistiikkamahdollisuudet ovat leimaa antavia niille. Uusia alueita suunniteltaessa nämä alueet profiloidaan sopimaan alueen ja paikan tarpeisiin.

Maaseutu – koostuu kylistä ja viljellystä maasta. Vyöhykettä leimaa elävä maaseutu. Täällä on tilaa suurille tonteille ja maaseutumaiselle vaihtoehtoiselle asumiselle. Maaseudulle rakennetaan 20 % uusista asunnoista. Alkutuotantojen ominaislaatu ja tarpeet huomioidaan kaikessa suunnittelussa.

Vapaa-aika – täällä on tilaa rentoutua. Vyöhyke koostuu huvila-alueista, suuremmista virkistyspalveluista ja luonnonsuojelualueista. Läheisyys mereen ja vesistöihin on tärkeä tekijä. Täällä on myös huvilatontteja ja yleisiä rantoja.

Kuva 5, Rakennemallissa tulevaisuuden maankäyttö esitellään neljän vyöhykkeen avulla.

Elämänlaatu 2040

Selitys

Asuminen

- Kylä
- Palvelukylä
- Palvelukeskus
- Palvelu- ja seutukeskus

Vyöhykkeet

- Lähellä
- Työ
- Maaseutu
- Vapaa-aika

Kehityskäytäviä

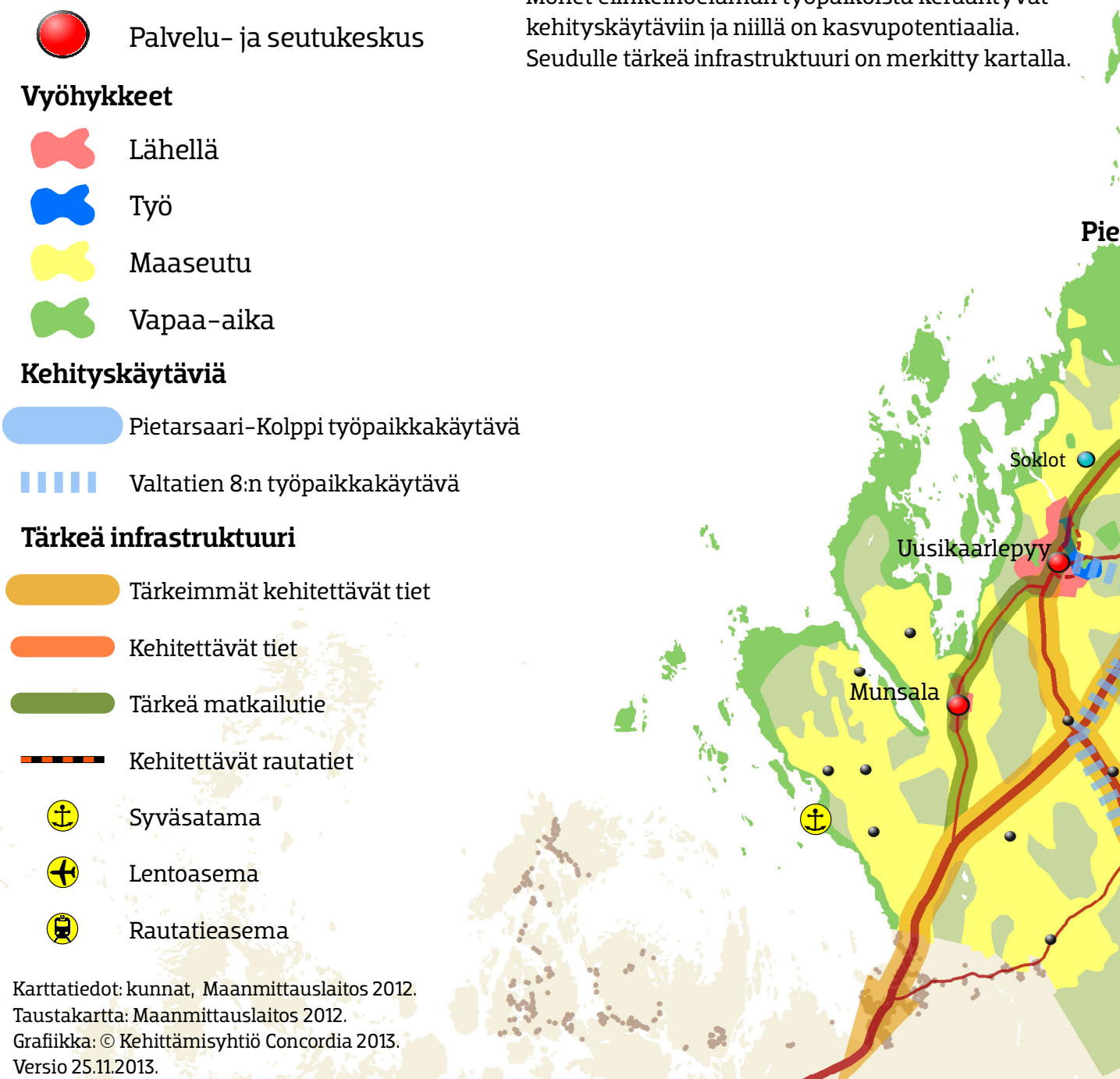
- Pietarsaari-Kolppi työpaikkakäytävä
- Valtatien 8:n työpaikkakäytävä

Tärkeä infrastruktuuri

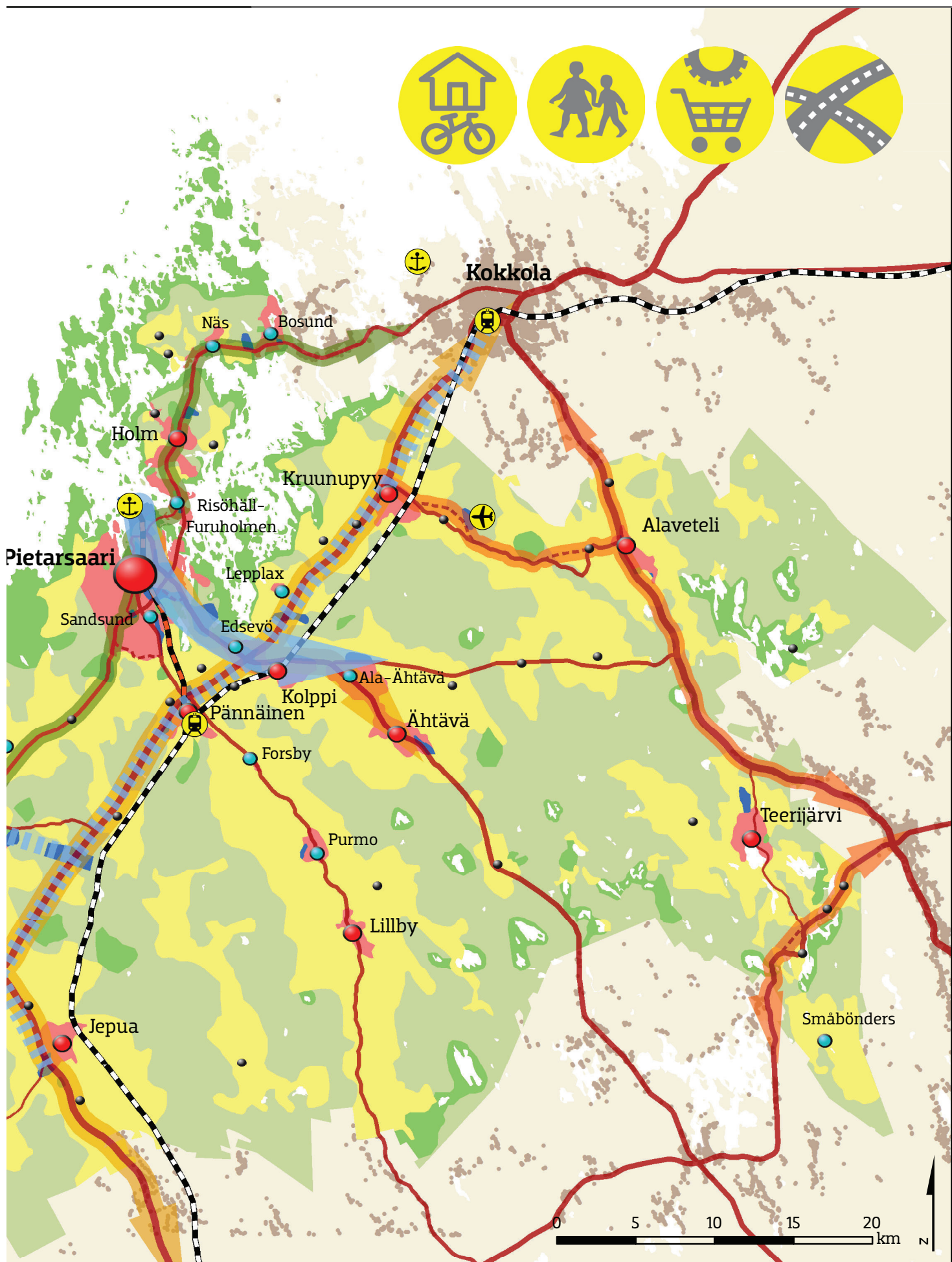
- Tärkeimmät kehitettävät tiet
- Kehitettävät tiet
- Tärkeä matkailutie
- Kehitettävät rautatiet
- Syväsatama
- Lentoasema
- Rautatieasema

Vyöhykkeet ja paikkakuntien jako ovat kaksi rakennemallin perusosaa. Neljä vyöhykettä jakaa maakunnan toiminnallisiin teemoihin. Paikkakuntien jako antaa käsityksen paikan palvelutasosta.

Monet elinkeinoelämän työpaikoista kerääntyvät kehityskäytäviin ja niillä on kasvupotentiaalia. Seudulle tärkeä infrastruktuuri on merkitty kartalla.

Karttatiedot: kunnat, Maanmittauslaitos 2012.
Taustakartta: Maanmittauslaitos 2012.
Grafiikka: © Kehittämissyhtiö Concordia 2013.
Versio 25.11.2013.

4.1 Viihtyisät ympäristöt asumiselle ja vapaa-ajalle

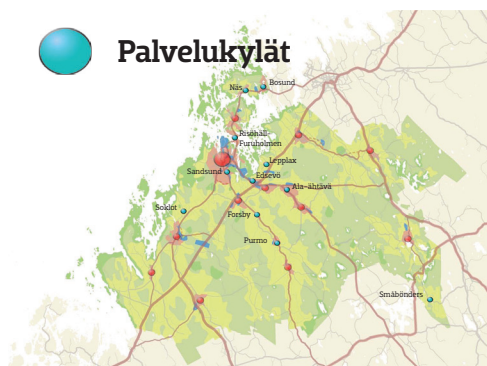

Lähellä vyöhykkeelle 80 % uusista asunnoista rakennetaan lähelle palveluja ja työpaikkoja. Taajamia tiivistetään maankäytön tehostamiseksi. Maaseutuvyöhykkeelle loput 20 % asunnoista rakennetaan. Täällä huomioidaan kylien olemassa olevat rakenteet ja uusi asutus osoitetaan niin että se sopii kokonaisuuteen. Tämä vahvistaa myös kyliä ja pitää maaseudun elävänä. Voidakseen paremmin erottaa paikkakuntien toimivuutta kaupunkien ja kylien verkosto on jaettu kolmeen kategoriaan: palvelukeskukset, palvelukylät ja muut kylät. Jako perustuu paikkojen kehittymismahdollisuuksiin ja palvelutasoon.

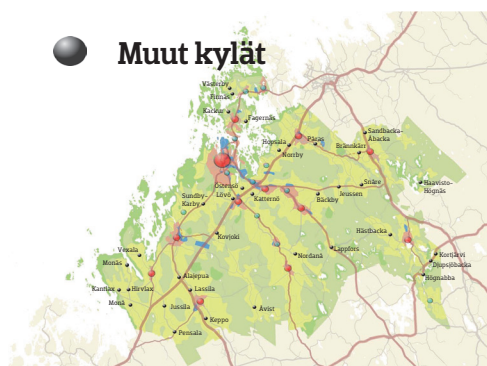
Palvelukeskukset – koostuvat maakuntakeskuksesta Pietarsaaresta ja 11 keskuksesta. Palvelukeskuksille on ominaista viihtyisä, tiivis, monimuotoinen asuminen. Kävely- ja pyöräliikennettä edistetään ja pääpaikkakunnille on joukkoliikenneyhteyksiä. Pietarsaaren keskusta kehittyy alueen kulttuurin, vähittäiskaupan ja korkeamman koulutuksen keskeiseksi.

- Koulu, päivähoito
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Vanhustenhuolto
- Kirjasto, kunnan-toimisto
- Päivittäistavara-kauppa
- Vapaa-ajan toimintoja
- Työpaikkoja
- Kaiken ikäiset edustettuina

Palvelukylät – palvelukylissä elävä kyläelämä kukoistaa. Täällä asutaan pääasiassa pientaloissa ja peruspalvelut ovat kätevästi saatavilla. Kyliä tiivistetään suunnittelun avulla. Kouluvuoden aikana joukkoliikenneyhteydet toimivat, muina aikoina käytetään pääasiassa yksityisautoja.

- Koulu, päivähoito
- Aktiivinen kylätoiminta
- Päivittäistavara-kauppa
- Vapaa-ajan toimintoja
- Turvattu jälkikasvu & toimeentulo

Muut kylät – pienemmissä kylissä kyläyhteisö säilytetään. Täällä on mahdollisuuksia suuriin tontteihin, joissa on tilaa maatilataloudelle. Uusi asutus sopii kylärakenteeseen. Täällä eletään lähellä luontoa.

- Vähintään 50 as.
- Kylätoimintaa

Kuva 6. Jako perustuu paikkojen kehittymismahdollisuuksiin ja palvelutasoon.

Palvelukeskukset ja palvelukylät ovat tärkeitä perustekijöitä seudun yhdyskuntarakenteessa. Palvelukylien palvelujen turvaamiseksi kunnan on esimerkiksi 10 vuoden jaksoissa taattava, että ainakin koulu ja päivähoido säilyvät kylässä. Palvelukeskuksissa takuiden pitäisi olla laajempia, niin että myös terveydenhoito ja yksi julkisen palvelun piste sisältyy. Jotta päivittäistavarakaupalle olisi toimintaa edellytyksiä, jokaisella keskuksella olisi oltava vähintään 900 asukkaan palvelualue. Vuonna 2011 kaikki 12 palvelukeskusta ylittivät tämän rajan reilusti. Liitteessä nro 1 on saavutettavuuden mukaan palvelualueita kuvaavaa grafiikkaa. Palvelukeskukset toimivat myös tärkeinä paikkoina joukkoliikennettä kehitettäessä. Palvelukeskuksia ja -kylä kehitetään ja tonttipolitiikkaa ohjataan niin että palvelut turvataan.

Pietarsaaren seudulla eri elämäntilanteet huomioidaan, kun on kyse asuntojen ja tonttien tarjonnasta. Asumismuodon vaihtaminen tarpeiden muuttuessa sujuu joustavasti seudulla. Tarjonnan monipuolisuus johtaa siihen, että erilaiset elämäntyyli-tylit ovat mahdollisia, kuten esimerkiksi autovapaa elämä Pietarsaareissa ja ekologinen omavaraisuustalous Maaseutu-vyöhykkeessä. Asuin ympäristöjä kehitetään viihtyisiksi ja laadukkaiksi. Yhteiskunnan eri laitosten välistä verkostoa kehitetään ja kaupunginosien ja kyläyhdistysten toimintaa kannustetaan niin että yhteisöllisyyden ja turvallisuuden tunne vahvis-

tuu. Paikallinen kulttuuri painaa leimansa asuin ympäristöihin ja kaksikielisyyttä pidetään resurssina. Se, että seutu muuttuu yhä monikulttuurisemmaksi, huomioidaan myös yhdyskuntasuunnittelussa niin että integroituminen vahvistuu¹². Meren ja vesistöjen läheisyys näkyy mahdollisuutena asua meren tai vesistöjen läheisyydessä.

Vapaa-aika

Mahdollisuudet vapaa-aikaan ja virkistykseen ovat tärkeitä hyvinvoinnille seudulle. Pietarsaaren seudun jokilaaksomaisemassa ja saaristossa tämä on luonnollista. Erilaiset ulkoilu-, kanootti- ja pyöräilyreitit muodostavat seudun virkistysalueita yhdistävän verkoston. Myös matkailu hyötyy tästä verkostosta. Jokaisessa palvelukeskuksessa ja -kylässä on aluetta palvelevia vapaa-ajan- ja urheilutiloja. Suurempia vapaa-ajan- ja urheilutiloja kehitettäessä yhteistyötä kuntien välillä voidaan lisätä.

Erityisesti rannikolla on paljon huviloita ja seudulla on vahva vene- ja huvilakulttuuri. Huviloitten kysynnän jatkuessa yhtä vilkkaana seudun tietyillä alueilla on kapasiteettia kaavoittaa ylimääräinen rivi huviloita rantatonttien taakse. Bredskär ja Grisselören ovat esimerkkejä tällaisista paikoista. On myös tärkeää, että käytävissä on yleisiä rantoja virkistyskäyttöä varten. Kartalla vapaa-aika- ja virkistysteeman alla on merkitty myös maisemasuunnittelun mukaan arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Näillä alueilla varjellaan ja suojellaankulttuuri-jaluontoperintöarvoja.

¹² "Asuminen Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelman mukaan" otsikon alla lukee: "Alueellinen strategia siitä, miten asunnon jako eri maista tulleille ulkomaalaisille järjestettäisiin olisi tärkeä eri kansallisuuksien välisen erottelun ehkäisemiseksi." Immi (2010).

Elämänlaatu 2040 – Vapaa-aika ja

Selitys

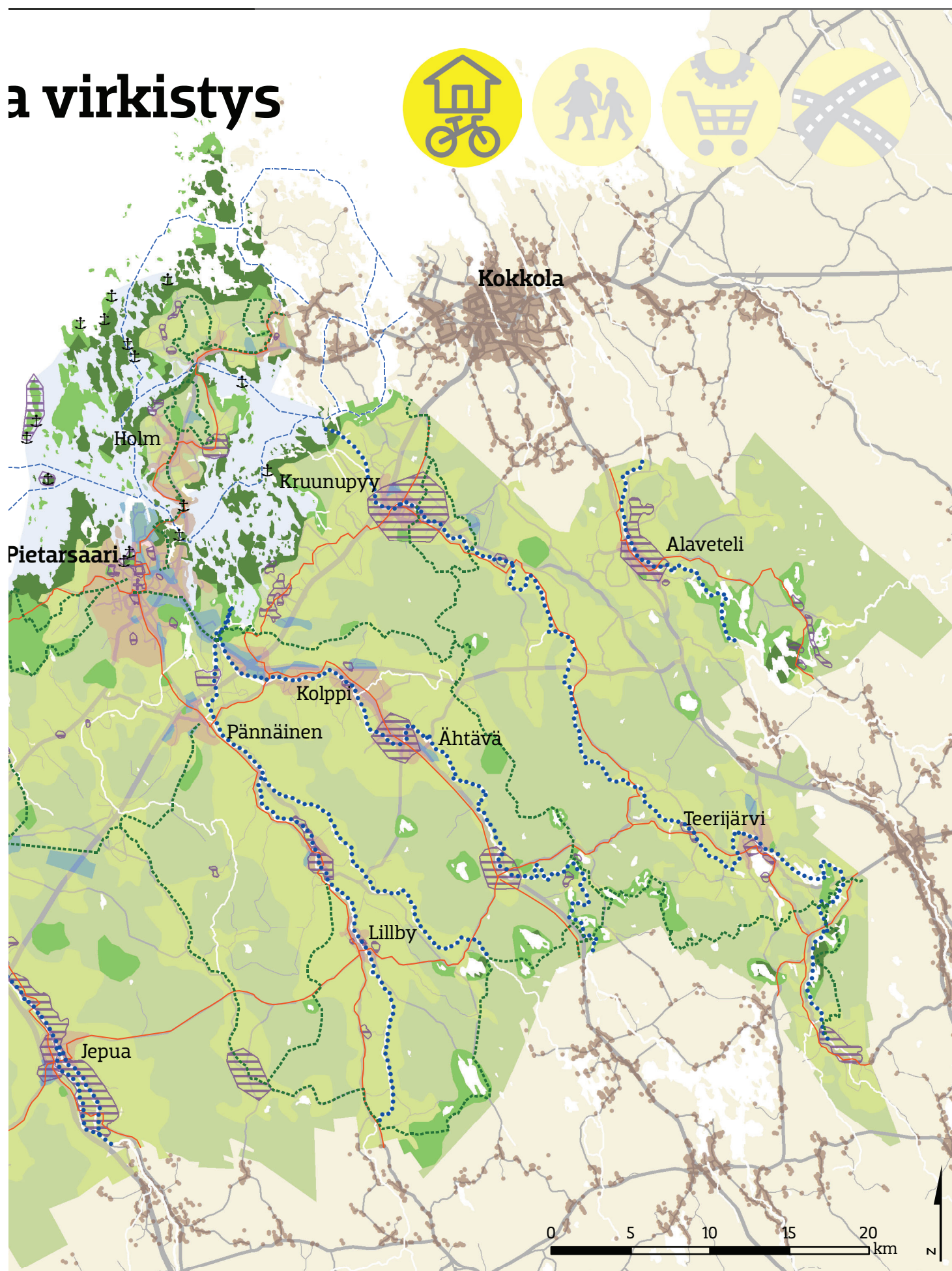
- ⚓ Vieras- ja luonnonsatamat
- Pyöräilyreitti
- Ohjeellinen ulkoilureitti
- Veneväylä
- Melontareitti
- Vapaa-aika
- Tiheä vapaa-ajantaloasutus
- Arvokas kulttuuriympäristö
- Melonta-alue

Vihreät alueet merkitsevät palautumista arkipäivän askareista. Kartalla tärkeät luontoalueet ja suuremmat vapaa-ajanpalvelut on merkitty vihreällä. Vapaa-ajantaloalueet, joissa on yli 20 taloa per kilometri, ovat tummemmalla sävyllä merkittyjä.

Eri reitit ja kulttuurialueet ovat samoja kuin Pohjanmaan Maakuntakaavassa. Ulkoilureitit ovat suuntaa antavia eivätkä osoita tarkkaa sijaintia luonnossa.

Karttatiedot: Pohjanmaan Liitto, YKR/SYKE & TK 2012.
Taustakartta: Maanmittauslaitos 2012.
Grafikka: © Kehittämissyhtiö Concordia 2013.
Versio: 25.11.2013.

a virkistys

4.2 Kilpailukykyinen infrastruktuuri ja hyvät liikennejärjestelmät

Valtatiet 8 ja 19 sekä kantatie 68 (satamatie) ovat Pietarsaaren seudun pääteitä, joiden on toimittava turvallisesti ja joustavasti. Nämä tiet ovat myös tärkeitä vientiteollisuuden logistiikkaa ajatellen. Täällä tarvittaisiin ohituskaistojen ja tehokkaiden risteysjärjestelyiden rakentamista. Valtatie kahdeksalla erityisesti Edsevön ja Alajepuan risteykset olisi etusijaistettava. Muita tulevaisuudessa kehitettäviä teitä seudulla ovat valtatie 13, kantatie 63 ja lentoasemalle johtava tie 748. Pohjanlahden rantatie on tärkeä matkailulle, tiellä on kansallinen asema turistitienä ja se kulkee koko Suomen läntistä rannikkoa pitkin. Pietarsaaren seudulla tie kulkee Munsalan, Uudenkaarlepyyn, Pietarsaaren ja Luodon kautta.

Toimivalla kevyellä liikenteellä autoliikenne vähenee. Kevyen liikenteen väylillä on arvo myös virkistys- ja liikuntaympäristöinä. Alueelliset kevyen liikenteen väylät on rakennettava tieosuuksille Alajepua –

Uusikaarlepyy – Pietarsaari ja Sandsund – Pännäinen – Forsby. Alaveteli ja Kruunupyy voidaan myös liittää Kokkolaan kevyen liikenteen väylillä¹³. Palveluksissa laajennetaan ja kehitetään myös kevyen liikenteen väyliä.

Lentoaseman tavoitettavuutta on parannettava sekä lännestä (vt 8) että idästä (vt 13), liikenneturvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan kevyen liikenteen väylä Päraksen kylän läpi. Vuonna 2013 lentoasemalta matkustetaan Tukholmaan ja Helsinkiin, tulevaisuudessa on vahvasti painotettava kilpailukykyisiä reittejä ja lisääntyneitä matkustajamääriä, jotta asema säilyisi. Lisäksi on tärkeää, että julkinen liikenne lentoasemalle ja sieltä pois toimii alueellisen yhteistyön avulla.

Rautatieasema on Pännäisissä ja se on tärkeä koko seudulle, se yhdistetään Pietarsaaren linja-autolinjoilla. Kun on kyse rautatiestä satamaliikennettä on kehitettävä. Etelästä tulevien tavarajunien kul-

Pännäisten juna-asema.

Kokkola-Pietarsaaren lentoasema ja Luodontie Alholmassa Pietarsaaressa.

keminen suoraan Pietarsaaren Pännäisissä olevan kolmioraitteen kautta lisäisi tehokkuutta ja olisi myös ympäristöteko. Nykyään etelästä tulevien junien on ensin mentävä Kokkolaan kääntymään. Pietarsaaren menevä pistoraide pitäisi myös sähköistää. Ratapiha Pietarsaaressa olisi siirrettävä satamaan. Pietarsaaren satama on tärkeä vienti- ja tuontisatama seudulla.

Valtatie 8 varrella Kruunupyyssä ja Edsevässä on maantieliikenteen logistisia keskuksia. Alajepualla, jossa valtatiet risteävät, on mahdollisuuksia kehittää logistiikkaketjun toimintoja. Alueen biopolttoaine-osaamista voitaisiin hyödyntää tällä strategisella paikalla.

Toimiva joukkoliikenne on haastava väestöluvun ollessa pieni. Pietarsaaren seudulla on tärkeää, että Kokkolan, Pietarsaaren, Uudenkaarlepyyn ja Vaasan välinen kaukoliikenne toimii. Pitkällä tähtäimellä myös palvelukeskukset kehittyvät, niin että niistä on toimivat yhteydet lähimpään kaupunkiin. Joukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet ovat myös suuremmat paikoissa, joissa on suuret pendelöintivirrat¹⁴.

¹³ Keski-Pohjanmaan maakuntakaavassa on varattu kevyen liikenteen väyliä Kruunupyyhyn ja Alaveteliin: http://www.keski-pohjanmaa.fi/page.php?page_id=28

¹⁴ Suurimmat pendelöintivirrat vuonna 2010 kulkivat välillä Kokkola-Pietarsaari, Kolppi ja Ähtävä – Pietarsaari sekä Holm & Furuholmen alue –Pietarsaari. Katso kartta liikkuvuudesta

Pietarsaaren satama, Alholma.

Elämänlaatu 2040 – Liikenne

Selitys

- Syväsatama
- Lentoasema
- Rautatieasema
- Logistiikkakeskus
- Tärkeä tieliittymä

- Tärkeimmät kehitettävät tiet
- Kehitettävät tiet
- Tärkeä matkailutie
- Valtatiet
- Kantatiet
- Seututiet
- Uuden tieyhteyden tarve
- Kevyen liikenteen yhteys
- Kevyen liikenteen yhteystarve

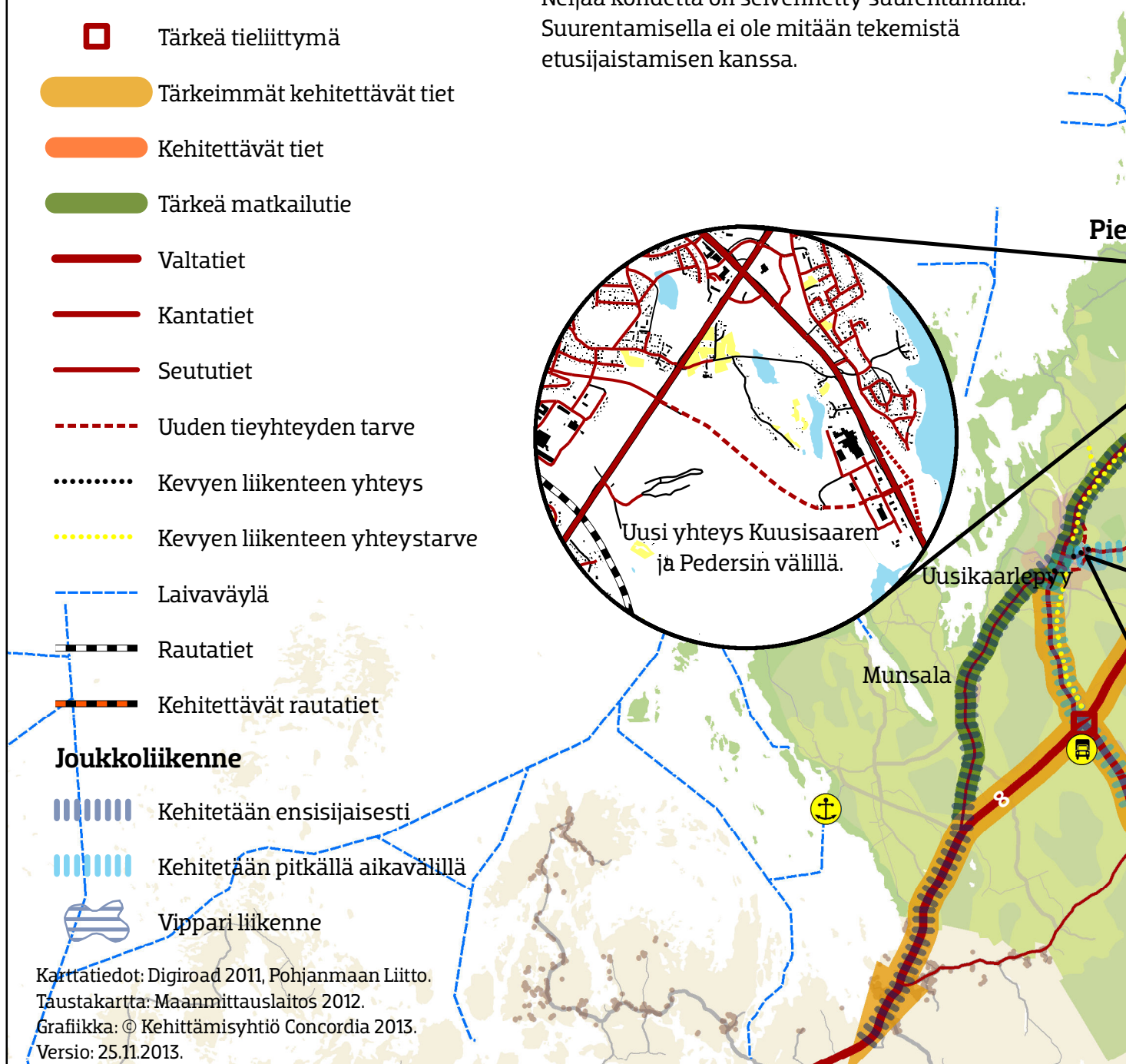
- Laivaväylä
- Rautatiet
- Kehitettävät rautatiet

Joukkoliikenne

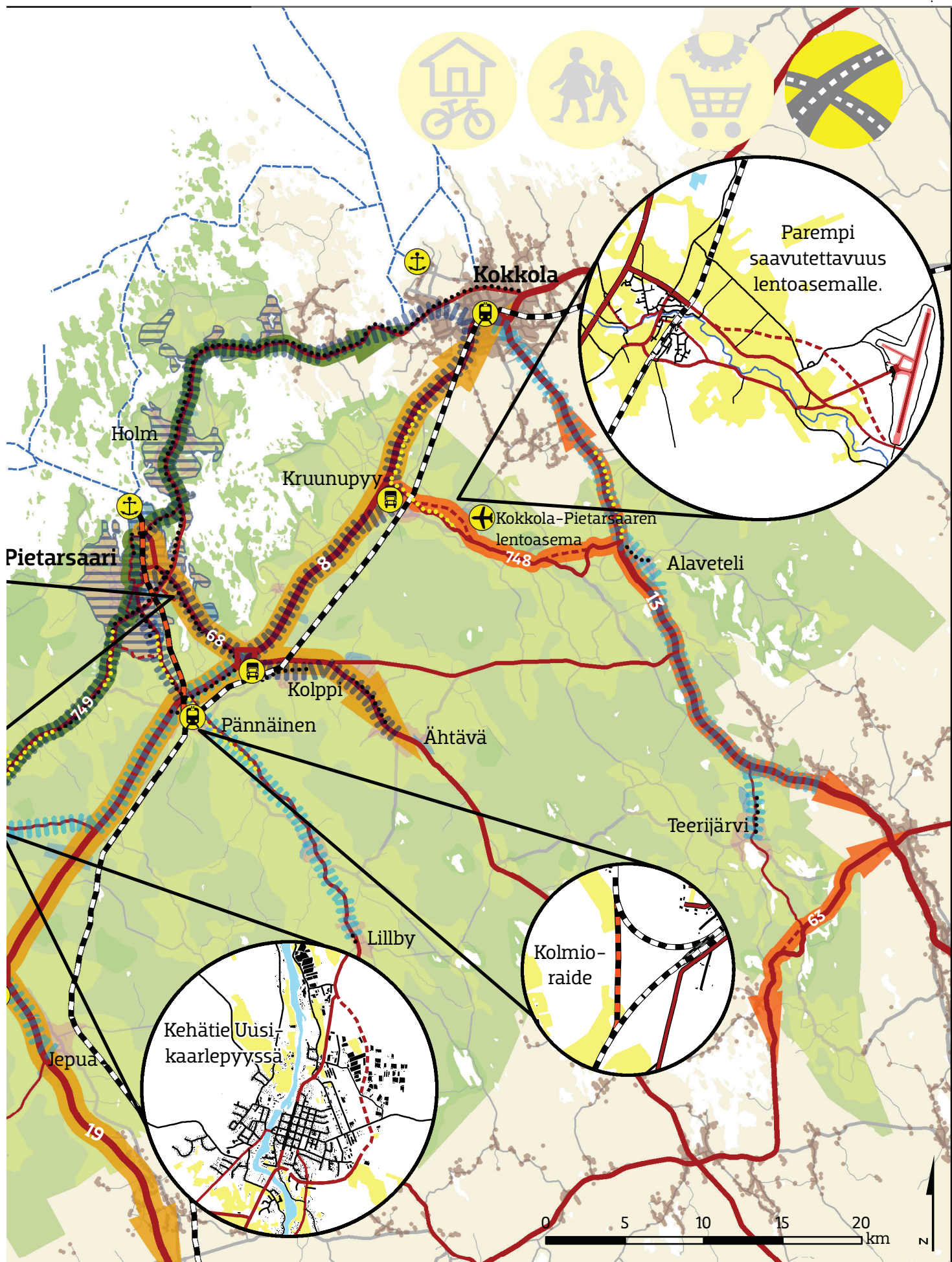
- Kehitetään ensisijaisesti
- Kehitetään pitkällä aikavälillä
- Vippari liikenne

Kartalla näkyy Pietarsaaren seudun liikenneinfrastruktuuri. Etusijaistetut tiet on merkitty nuolilla. Tärkeät joukkoliikennetyhteydet, joita on kehitettävä, on merkitty katkoviivoilla.

Neljää kohdetta on selvennetty suurentamalla. Suurentamisella ei ole mitään tekemistä etusijaistamisen kanssa.

Karttatiedot: Digiroad 2011, Pohjanmaan Liitto.
Taustakartta: Maanmittauslaitos 2012.
Grafiiikka: © Kehittämissyhtiö Concordia 2013.
Versio: 25.11.2013.

Pietarsaaren seutu – Liikkuvuus

Selitys

- Syväsatama
- Lentoasema
- Rautatieasema
- Logistiikkakeskus

Pendelöintivirrat 2010

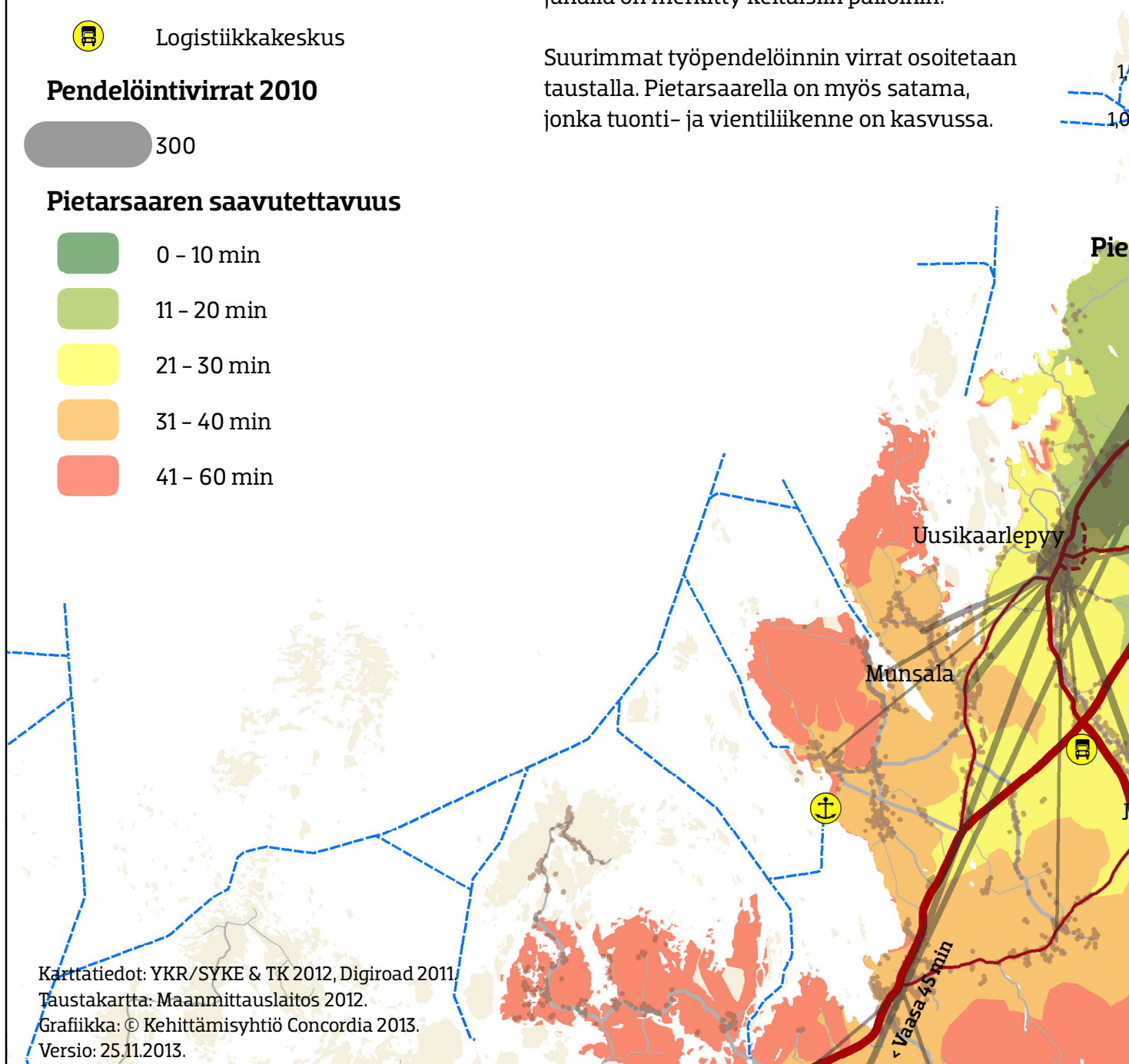

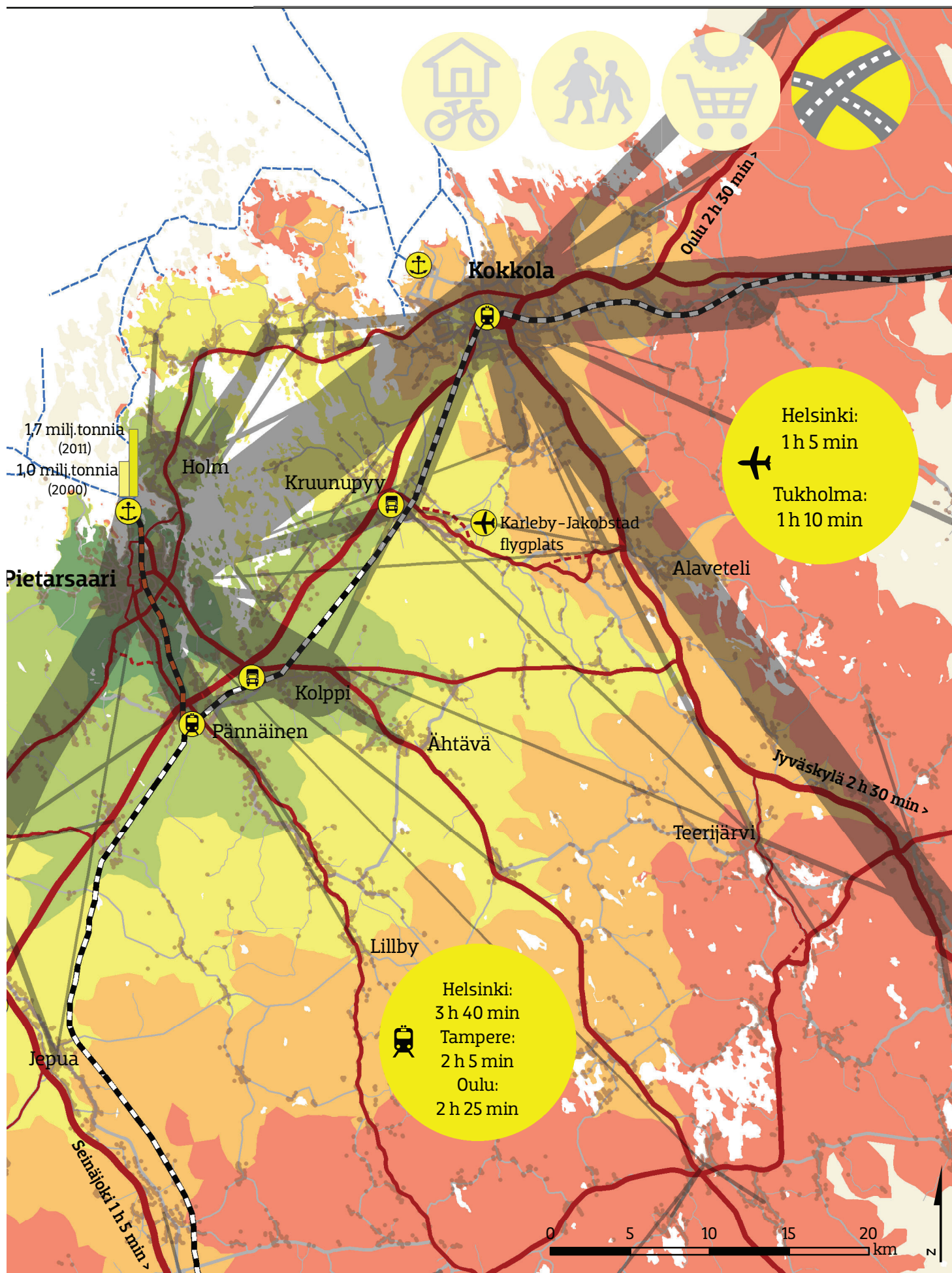
Pietarsaaren saavutettavuus

- 0 - 10 min
- 11 - 20 min
- 21 - 30 min
- 31 - 40 min
- 41 - 60 min

Tämä kartta osoittaa kuinka Pietarsaaren seudulla liikutaan. Saavutettavuutta painotetaan erityisen paljon ja tässä aluekeskuksen saavutettavuutta on mitattu ajassa nykyisen tieverkoston mukaan. Matkustusajat lentokoneella ja junalla on merkitty keltaisiin palloihin.

Suurimmat työpendelöinnin virrat osoitetaan taustalla. Pietarsaarella on myös satama, jonka tuonti- ja vientiliikenne on kasvussa.

4.3 Houkuttelevat ympäristöt yritysten perustamiselle

Pietarsaaren seudulla on kaksi elinkeinoelämän kehityskäytävää, jotka ovat erittäin selviä. Satamasta Alholmenin kohdalta kantatie 68 pitkin kohti Ala-Ähtävää muodostuu käytävä, jossa jo tänä päivänä on erittäin paljon työpaikkoja ja sekä suurempia että pienempiä yrityksiä. Käytävässä löytyy kehitysmahdollisuuksia ja useampia yritystontteja luodaan. Kuten aikaisemmin on mainittu, myös satamatietä on kehitettävä.

Toinen selvä kehityskäytävä kulkee Kokkolasta valtatie kahdeksaa pitkin. Kruunupyyn, Edsevoön ja Pännäisten yritysalueet ovat osa käytävää. Kovjoen eteläpuolella olevalla alueella on varattu tontteja myös suurempaa toimintaa varten. Uudenkaarlepyyn taajama ja Jepuan yritysalue yh-

distetään myös tähän kehityskäytävään. Käytävät näkyvät kartalla Elinkeinoelämä.

Hyvät liikenneyhteydet ovat tärkeitä työvyöhykkeen ja kehityskäytävien peruskiä. Eri työpaikka-alueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa huomioidaan alueen elinkeinoelämän profiili niin että luodaan eri aloille sopivia dynaamisempia alueita ja kannustetaan yhteistyöhön klustereissa. Yritysten mahdollisuuksia paikalliseen tutkimus- ja kehitystyöhön parannetaan ja kannustetaan yhteisen osaamiskeskuksen avulla. Sekä pienyrityksille että enemmän tilaa vaativalle toiminnalle on tarjolla houkuttelevia yritystontteja. Yritysten kasvu huomioidaan kaavoitusvaiheessa niin että osaa tonteista voidaan suurentaa tarpeen mukaan.

Nautor ja Baltic Yachts ovat venealan vetovoimia.

KWH Mirka on yksi seudun merkittävimmistä työnantajista.

Maataloudessa ja turkistarhauksessa seudulla on valmius suuriin tuotantoyksiköihin. Molemmat elinkeinot vaativat paljon maata ja paikkoja, joissa muunlainen toiminta ei häiritse toimintaa. Rakennemallityössä edut ja rajoitukset on analysoitu

parhaimpien alueiden valitsemiseksi huomioimalla sekä ympäristönäkökohdat että elinkeinon näkökohdat. Esimerkiksi turkistarhaus tarvitsee suuria ja tasaisia pintaaloja kun taas maatilat tarvitsevat riittävän suuria lannanlevitysalueita.

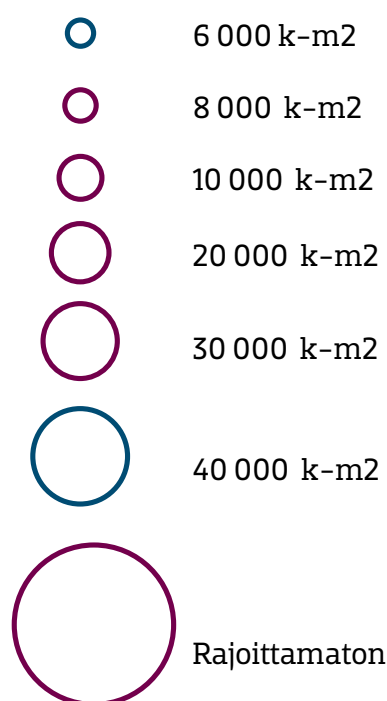
Maalaismaisemia Kruunupyssä ja Uudessakaarlepyssä.

Elämänlaatu 2040 – Elinkeinot

Selitys

Kaupallisten palvelujen mitoitus

Työ

Maatalouden potentiaaliset alueet

Kehityskäytäviä

Pietarsaari-Kolppi työpaikkakäytävä

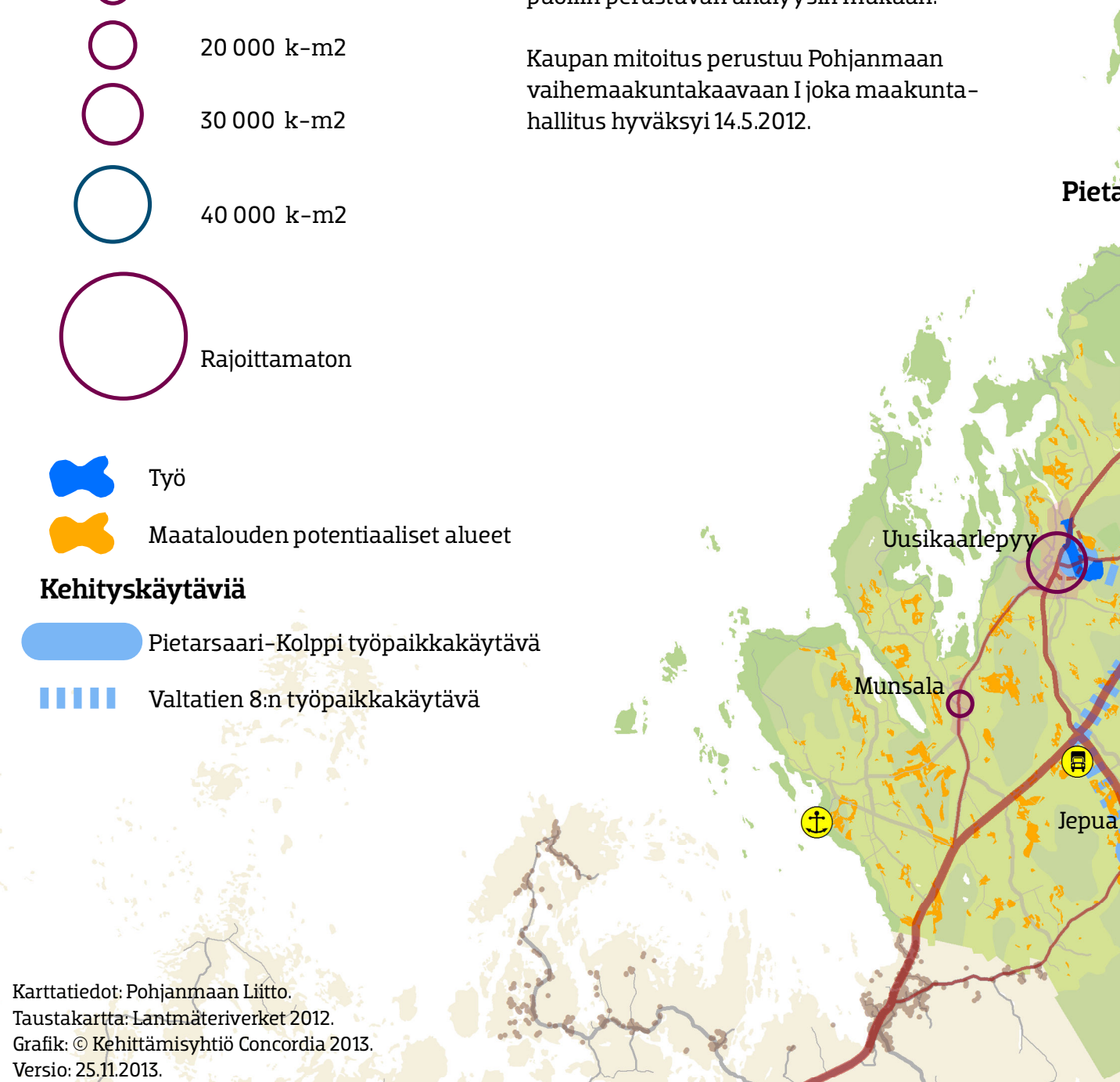
Valtatien 8:n työpaikkakäytävä

Työvyöhyke merkitsee tulevaisuuden työpaikka-alueita. Kaksi kehityskäytävää yhdistää työvyöhykkeet kokonaisuuksiksi.

Alkutuotannolle potentiaaliset alueet on merkitty sijoittamisen hyviin ja huonoihin puoliin perustuvan analyysin mukaan.

Kaupan mitoitus perustuu Pohjanmaan vaihemaakuntakaavaan I joka maakuntahallitus hyväksyi 14.5.2012.

Pietä

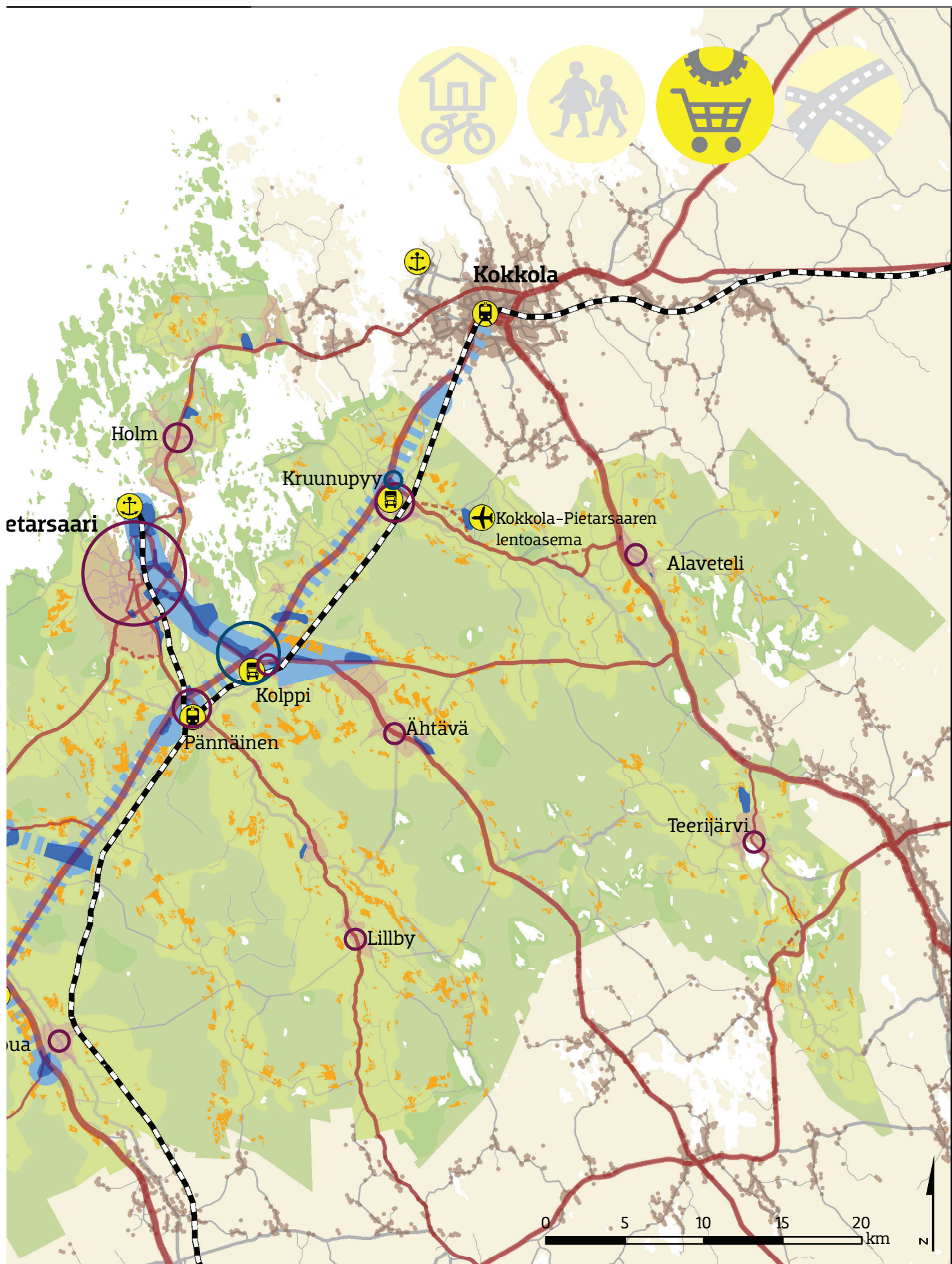

Karttatiedot: Pohjanmaan Liitto.

Taustakartta: Lantmäteriverket 2012.

Grafik: © Kehittämisyhtiö Concordia 2013.

Versio: 25.11.2013.

4.4 Laajempi palvelutuotannon yhteistyö

Pietarsaaren seudun palvelutarjonta jakautuu laajalle maantieteelliselle alueelle ja Elämänlaatu 2040-raportissa tavoitteena on saatavuuden turvaaminen. Palvelukeskukset ja -kylät ovat kuten aikaisemmin mainittiin tärkeitä tekijöitä tässä. Kuntien välistä palvelutuotannon yhteistyötä pyritään syventämään ja kehittämään. Tietyillä kuntien välisillä raja-alueilla voitaisiin olla joustavampia, kun on kyse rajoja ylittävästä palvelusta esimerkiksi peruskoulusta ja päiväkodista.

Kaupan harjoittamisessa Pietarsaaren keskusta on vähittäiskaupan tärkein alue. Kaupan mitoitus on maakuntavaltuuston hyväksymä vaihemaakuntakaavassa. Kaksi kauppayksikköä on suunniteltu keskusta-alueen ulkopuolella: Edsevön suuri vähittäiskauppayksikkö (40 000 v-m²) ja Kruunupyyn tilaa vaativan kaupan alue (6 000 v-m²). Molemmat yksiköt ovat valtatie 8:n hyvien liikenneyhteyksien varrella. Päivittäistavarakaupan verkoston säilyttämistä laajana kannustetaan.

Tori Pietarsaassa.

Pietarsaaren seutu – Kunnalliset palvelut

Selitys

Kunnalliset palvelut 2013

Tämä kartta osoittaa kunnallisten palvelujen maantieteellisen jakautumisen vuonna 2013. Peruskoulujen kolme kilometrin palvelualue on merkitty pilkotettuna vyöhykkeenä.

Rakennesuunnitelman vyöhykkeet ja paikkakuntien jako toimivat perustana. Kartan tarkoituksena on osoittaa nykytilannetta verrattuna tulevaisuudenkuvaan.

Elämänlaatu 2040

Asuminen

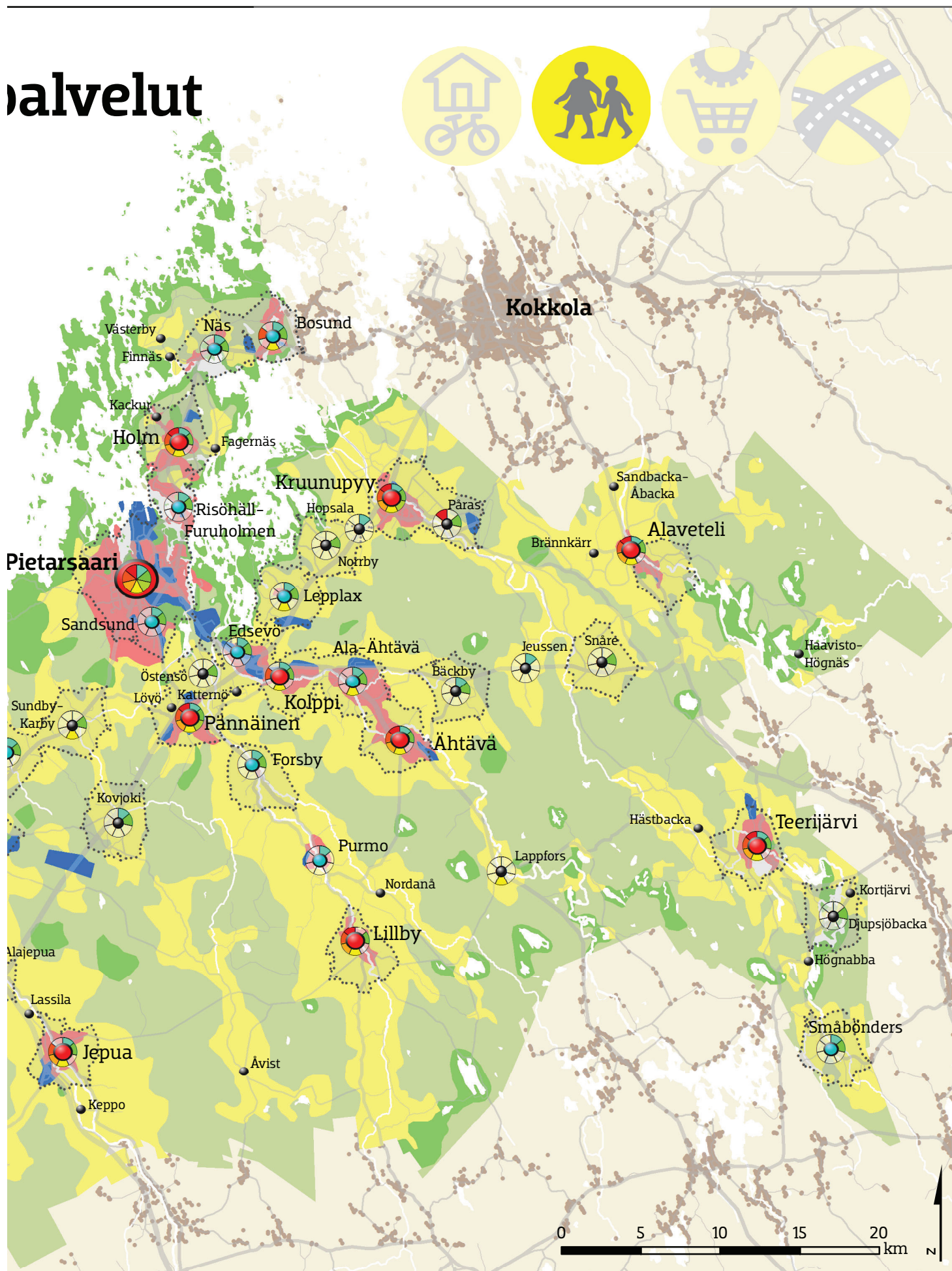
- Kylä
- Palvelukylä
- Palvelukeskus
- Palvelu- ja seutukeskus

Vyöhykkeet

- Lähellä
- Työ
- Maaseutu
- Vapaa-aika

Karttatiedot: kunnat, Digiroad 2011.
Taustakartta: Maanmittauslaitos 2012.
Grafikka: © Kehittämissyhtiö Concordia 2013.
Versio 25.11.2013.

palvelut

5. Seuranta

Alueellinen maankäyttöryhmä vastaa rakennemallin seurannasta. Ehdotuksena on, että ryhmä kokoontuu joka vuosi syyskuussa seurataksaan yhteiskuntakehityksen indikaattoreita ja päivittääkseen toteuttamissuunnitelmaa. Concordia voisi toimia koollekutsujana. Seurannan tarkoituksena on tunnistaa muutoksia kehityksessä ja reagoida niihin. Mahdolliset päivitys- ja täydennystarpeet löydetään myös tarkistamalla suunnitelmaa säännöllisesti. Maankäyttöryhmä raportoi tarvittaessa yhteiskunnan kehityksestä Pietarsaaren seudun kunnalliselle yhteistyölautakunnalle.

Seuranta perustuu Elämänlaatu 2040 -raportin tavoitteiden mukaisiin indikaattoreihin. Indikaattorit perustuvat ensisijaisesti Ympäristökeskuksen ja Tilastokeskuksen YKR-aineistoon, mutta myös kuntien ja viranomaisten tilastoihin.

5.1 Indikaattorit

Viihtyisiä asumisen ja vapaa-ajan ympäristöjä

Tavoite	Indikaattori
Suunnittelun avulla yhteiskuntarakennetta tiivistetään ja kestävä kehityksen mukaiset toimenpiteet huomioidaan	Väestö ja muutokset vyöhykkeiden mukaan (YKR)
Uusi asuntotuotanto keskitetään nykyisiin vahvoihin palvelutaajamiin lähelle työpaikkoja, mutta myös maaseudulle lähelle palveluja.	Vyöhykkeiden mukaiset rakennusluvut (80 % / 20 % toimintalinja) (Kunnat)
Palvelukyliä ja -keskuksia kehitetään ja niiden palvelut turvataan.	Yleiskatsaus keskuksista ja kylistä ja niiden palvelualueista, väestöstä, palveluista ja elinkeinoista.
Pietarsaaren seudulla tarjotaan erilaisia asumismahdollisuuksia eri elämäntilanteisiin, seudulla on monipuolinen asuntojen ja tonttien tarjonta.	Jako asuntotyyppin mukaan; uudisrakennuksia vrt. yhteensä (YKR)
Meren ja vesistöjen läheisyyttä hyödynnetään monipuolisesti yhteiskuntarakennetta kehitettäessä	
Seudulle rakennetaan laaja virkistysalueiden ja -yhteyksien verkosto, joka palvelee sekä asukkaita että matkailijoita, sen läheisyyteen kehitetään myös matkailupalveluja.	Uusia virkistys- tai matkailulaitoksia rakennetaan Virkistysalueiden ja -yhteyksien läpikäynti ajan-kohtaisissa yleis- ja asemakaavoissa.

Kilpailukykyinen infrastruktuuri ja hyvät liikenneyhteydet

Tavoite	Indikaattori
Seudun perustieverkoston kunnon on täytettävä elinkeinoelämän kuljetusvaatimukset ja liikenneturvallisuuden standardit	Vuosittainen liikennetyö (Liikennevirasto)
Pääteiden vt 8 ja vt 19 toimivuuden ja liikenneturvallisuuden parantaminen, ohituskaistojen rakentaminen, teiden leventäminen, eritasoristeuksien rakentaminen, risteysjärjestelyjä	Hankkeiden status
68 ja 63 kantateiden ja niiden satamayhteyksien kehittäminen	Hankkeiden status
Kokkola-Pietarsaaren lentoasemalle johtavien teiden vt 13/ vt 8 kehittäminen ja kevyen liikenteen väylän rakentaminen	Hankkeiden status
Pännäisten kolmioraitteen ja aseman kehittäminen, Pendoliino liikenteen lisääminen, Pännäisten ja sataman välisen rataosuuden sähköistäminen ja ratapihan siirtäminen satama-alueelle.	Pännäisissä pysähtyvien junien/pikajunien lukumäärä Hankkeiden status
Joukkoliikennettä kehitetään pendelöinnin sekä lentoaseman ja rautatieliikenteen tarpeiden mukaan.	Taajamien välisten joukkoliikenneyhteyksien lukumäärä
Kevyen liikenteen väylien rakentaminen muun muassa: Lövä-Sandsund, Uusikaarlepyy-Pietarsaari ja Pietarsaaren taajama-alue	Seudun kevyen liikenteen väylien kilometrimäärä Hankkeiden status
Matkailutie 749 (Alajepua-Uusikaarlepyy-Luoto-Kokkola) kehittäminen ja markkinointi	Hankkeiden status
Mahdollisten logististen keskusten kehittäminen: vt 8, Kruunupyy, Edsevö ja Alajepua, risteys vt 8/vt 19, t 68 ja 748 Kruunupyyssä.	Hankkeiden status
Lentomatikustajamäärien lisääminen ja uusien lentoreittien avaaminen.	Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman matkustajalukumäärä
Satama	Pietarsaaren sataman tuonti ja vienti

Houkuttelevat ympäristöt yritysten perustamiselle

Tavoite	Indikaattori
Uusia keskeisiä paikkoja ja monipuolisia osaa- miskeskuksia luodaan yritystoiminnalle	Kuntien ajankohtainen yritystonttien tarjonta suuruusluokan mukaan
Hyvä tonttitarjonta taataan myös pienyrityksille	Uusia yritysrakennuksia
Työpaikka-alueet ohjataan alueille, joissa on hy- vät liikenneyhteydet	Yritysalueet ajankohtaisissa yleis- ja asemakaa- voissa tarkistetaan
Erilaisten elinkeinotoimintojen sopivuutta eri- laisilla alueilla harkitaan huolellisesti, muun muassa teollisuus- ja asuinalueet on pidettävä erillään	
Suunnittelulla työpaikkojen sijoittumista ohja- taan; pyritään tiiviimpään yhteistyöhön saman alan yritysten kanssa, niin että mahdollisuudet suurempiin markkinoihin ja suurempaan osaa- miseen avautuvat	
Seudulla on valmiutta alkutuotannon suuriin tuo- tantoyksiköihin vrt maatalous ja turkistarhaus.	

Laajempi palvelutuotannon yhteistyö

Tavoite	Indikaattori
Palveluiden saavutettavuus turvataan	Yleiskatsaus keskuksista ja -kylistä ja niiden pal- velualueista; väestö, palvelu ja elinkeinot (katso asuminen ja vapaa-aika)
Päivittäistavarakaupan verkosto pyritään pitä- mään laajana, erikoiskaupat keskitetään suu- rempiin taajamiin.	
Palvelukyliä ja -keskuksia kehitetään niin että siellä taataan vähintään päivähoido ja peruskou- lu	
Tilaa vievä kauppa sijoitetaan hyvien liiken- neyhteyksien varrelle.	Tilaa vievän kaupan tarkistaminen ajankohtai- sissa yleis- ja asemakaavoissa.

6. Työprosessi

Elämänlaatu 2040 on laadittu Pietarsaaren seudun MAL-yhteistyö nimisessä hankkeessa. Hanke on Pohjanmaan liiton ja seudun viiden kunnan rahoittama. Hankkeen aloite tuli Pietarsaaren seudun kunnallisen yhteistyölautakunnan nimittämältä seudulliselta maankäyttöröhmältä. Yhteistyölautakunta on toiminut hankkeen ohjausryhmänä, kun taas maankäyttöröhmä on toiminut MAL-kysymyksiä käsittelevänä työryhmänä. Concordia on toteuttanut hankkeen. Pietarsaaren seutu on myös kansallisen maankäytön, asumisen ja liikennesuunnittelun verkoston (MAL-verkoston) jäsen.

Hankkeen aikana seudullinen maankäyttöröhmä on koostunut seuraavista jäsenistä:
Jarmo Ittonen Pietarsaari

Ilmari Heinonen	Pietarsaari (-2012)
Pekka Elomaa	Pietarsaari (2012-)
Elisabeth Hagström	Kruunupyy
Dan Stenlund	Kruunupyy
Lars-Erik Östman	Luoto (-2012)
Jonas Björkskog	Luoto (2013-)
Bjarne Häggman	Luoto
Ole Lillqvist	Pedersöre (-2012)
Greger Forsblom	Pedersöre (2013-)
Yvonne Liljedahl-Lund	Pedersöre
Jan-Erik Högdahl	Uusikaarlepyy
Tom Johansson	Uusikaarlepyy
Ann Holm	Pohjanmaan liitto
Anna-Karin Pensar	Pohjanmaan liitto
Michael Djupsjöbacka	Kruunupyy (yhteistyölautakunnan pj -2012)
Mikael Jakobsson	Pietarsaari (yhteistyölautakunnan pj 2013-)

Gustav Nygård Kehittämisyhtiö Concordiasta on toiminut hankkeen johtajana ja rakennemallin laatijana.

6.1 Nykytilanteen kartoitus ja analysointi

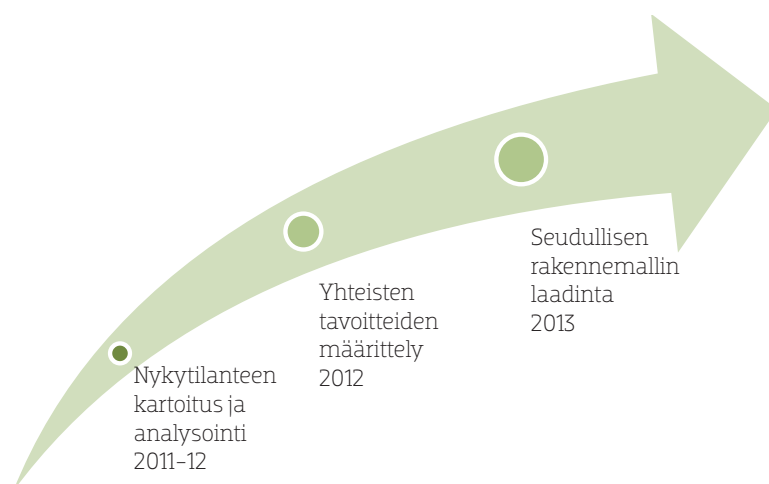
Hanke aloitettiin keräämällä kvantitatiivista tietoa seudusta. Ensisijaisina lähteinä käytettiin Tilastokeskusta, Ympäristökeskuksen YKR-tietoja ja Maanmittauslaitosta. Kaikilta kunnilta kerättiin myös yleiskaavoja ja asemakaavoja ja näistä laadittiin digitaalinen kartta. Nykytilanteen analysointi aloitettiin JASU:n skenaarioilla. Muun muassa väestön, asutusrakenteen,

elinkeinorakenteen ja liikenteen kehitystä verrattiin JASU:n skenaarioihin. Myös mielenkiintoiset yhteiskunnan kehitystrendit tunnistettiin. Tuloksista laadittiin raportti *Nykyinen yhdyskuntakehitys Pietarsaaren seudulla: JASU-vertailu*. Raportti esiteltiin yhteistyölautakunnalle ja kuntien hallituksille ja jaettiin luottamushenkilöille.

6.2 Yhteisten kehitystavoitteiden määrittely

Seudun yhteisten kehitystavoitteiden määrittelyprosessi aloitettiin kunnissa. Nykytilanneanalyysin tulosten avulla jokaisessa kunnassa järjestettiin työpajat kaavoituskysymyksiä käsitteleville johtaville virkamiehille ja luottamushenkilöille. Paikalliset, alueelliset ja kansalliset tavoitteet kerättiin ja laadittiin. FCG Koulutus ja konsultointi Oy sai tehtäväkseen suunnitella ja toteuttaa työpajan, johon yhteistyölau-

takunta ja seudullinen maankäyttöryhmä osallistuivat. Työpajan tuloksia käytettiin seudullisessa All-tingissa, jossa luottamushenkilöt, virkamiehet ja etujärjestöt saivat ottaa kantaa eri kysymyksiin sähköisessä äänestyksessä. Tavoiteraportti valmistui vuoden 2012 lopussa ja Yhteistyölautakunta hyväksyi tavoitteet jatkotyön perustaksi.

Kuva 7, MAL-hanke käynnistyi syksyllä 2011 ja päättyi vuoden 2013 lopussa.

6.3 Alueellisen rakennemallin laadinta

Keväällä 2013 koottiin ja laadittiin kartat, joista johdettiin tämä rakennemalli. Työtä käsiteltiin seudullisen maankäyttöryhmän kokouksissa ja se tullaan esittelemään Yhteistyölautakunnalle. Pyrkimyksenä on, että jokaisen kunnan valtuusto hyväksyy

raportin. Vyöhykesuunnitelma -teemalla toteutetun MAL-verkoston pilottihankkeen kautta saadut työtulokset ja tiedot otettiin myös talteen.

6.4 Seuraava askel

Seuraava askel MAL-työssä on kuntakoh-
taisia kohtia sisältävän toteuttamisohjel-
man laatiminen lähivuosien aikana. Yh-
teiskuntarakenteen kehityksen seuranta ja
suunnitelman arviointi vuosittain olisi suo-
ritettava suunnitelman vaikuttavuuden säi-
lyttämiseksi. Elämänlaatu 2040-raporttia
voidaan myös käyttää aktiivisesti seudun
markkinointivälineenä. Edelleen yhteis-
työtä Kokkolan ja Vaasan seutujen kanssa

voidaan kehittää. Kokkolan ja Vaasan seu-
tujen kehitysvyöhykeraportissa yhteinen
suunnittelu ja maankäytön kehitys maini-
taan yhtenä viidestä kehitysvyöhykkeen
toimenpiteiden painopistealueesta¹⁵.

¹⁵ FCG Oy (2011).

Lähdeluettelo

Aarnikko, H. & Rautiainen, J. (2012): *Vyöhykesuunnittelu kaupunkiseutujen hajakentämisen hallinnassa*, MAL-Verkosto, Sito Oy.

Alho, O.T. (2011): *MAL-verkostotyölle on vahva kansallinen tilaus, MAL-Verkosto: Kaupunkiseutujen suunnittelu: Tulkintoja MAL-verkoston kentältä ja kentän laidalta 2010–2011*.

FCG Oy (2011): *Kokkolan ja Pietarsaaren seutujen kehitysvyöhyke*, Esiselvityksen lopuraportti.

Immi (2010): *Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma*, Immi-projekteti, After Eight.

Pietarsaaren seudun ilmastostrategia vuoteen 2020 (2010), Työryhmän raportti, Pietarsaaren seudun kunnallinen yhteistyölautakunta.

Pohjanmaan ELY-keskus (2012): *Pohjanmaan maankäyttö-, liikenne- ja logistiikkaselvitys*, Raportit 74/2012.

Nupponen, A. & Malinen P. (2012): *MAL-yhteistyö Pietarsaaren seudulla: Tavoitteiden määrittäminen*, Pietarsaaren Kehittämisyhtiö Concordia Oy, FCG koulutus ja konsultointi Oy.

Nygård, G. (2012): *Nykyinen yhdyskuntakehitys Pietarsaaren seudulla: JASU vertailu*, Pietarsaaren Kehittämisyhtiö Concordia Oy.

Puhakka, J & Örså, M. (2009): *Päivitetty alueellinen strategia*, Pietarsaaren Kehittämisyhtiö Concordia Oy, Capful Ab.

Ruotsalainen, A. & Toro, A. (2005): *Pietarsaaren seudun aluerakennesuunnitelma 2030 Perusselvitys (JASU), Pohjanmaan liitto ja Pietarsaaren seudun kunnat*, Pöyry Environment Oy.

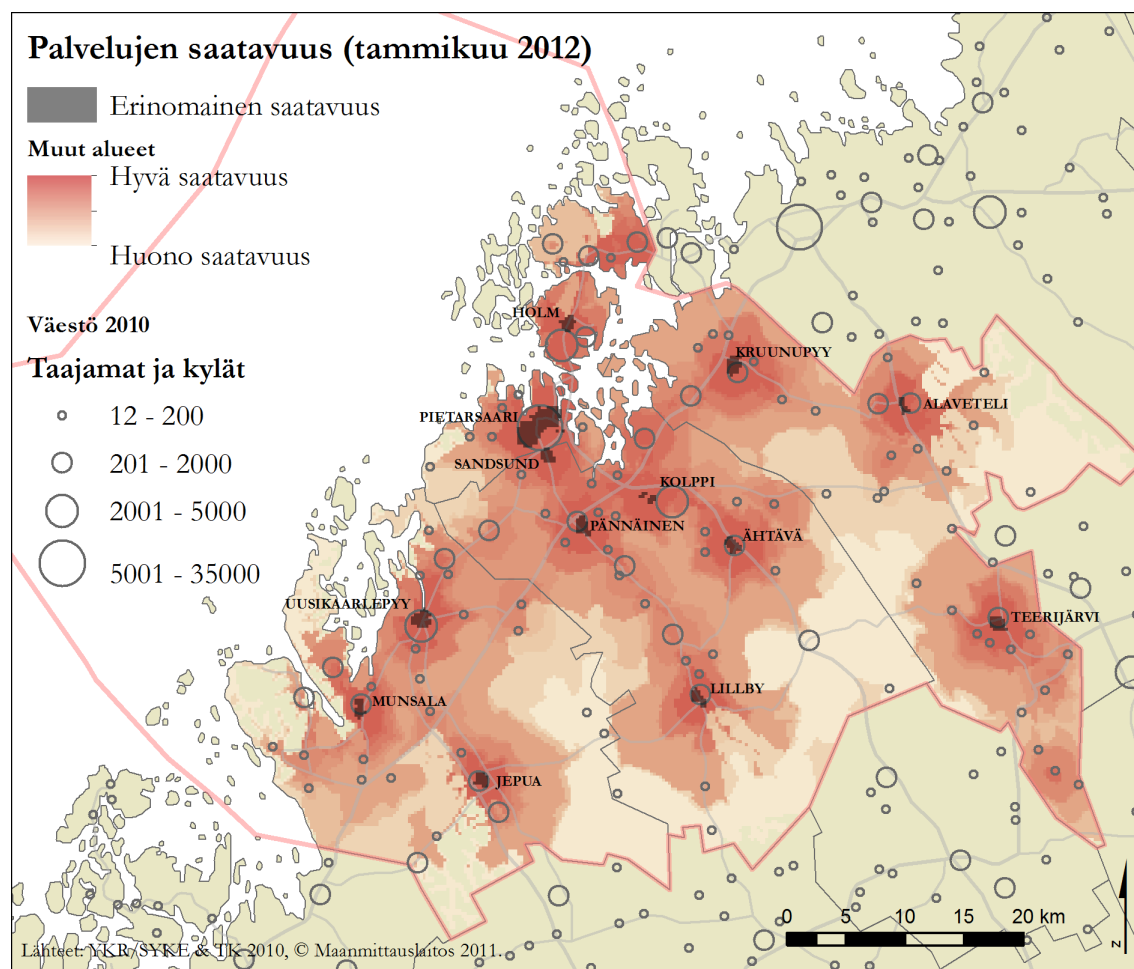
Vainio, T. & Belloni, K. & Jaakkonen, L. (2012): *Asuntotuotanto 2030: Asuntotuotantotarpeeseen vaikuttavia tekijöitä*, VTT.

Valokuvat © Ben Griep, Pietarsaaren kaupunki, Kruunupyyn kunta, Luodon kunta, Uudenkaarlepyyn kaupunki ja Pedersören kunta.

Käännös: Leila Bergman
Taitto: Heidi Jylhä, Solid Media

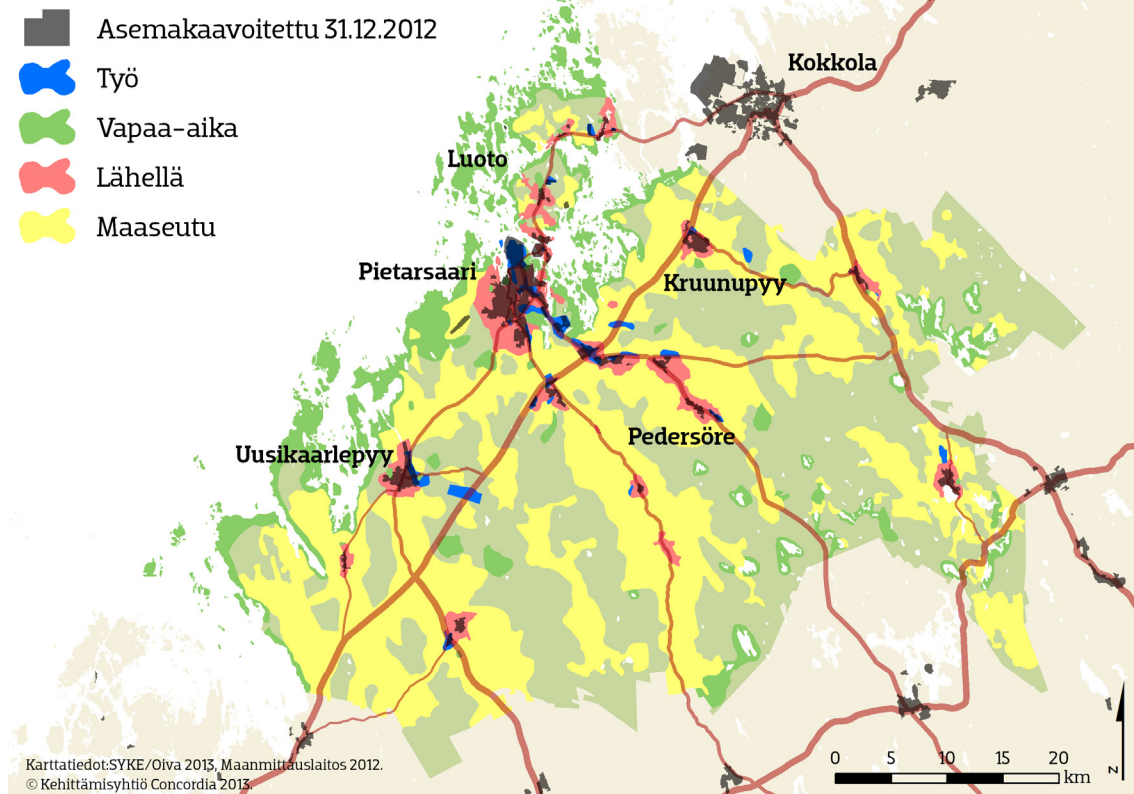
Liitteet

Liite 1, Työprosessin karttavalikoima

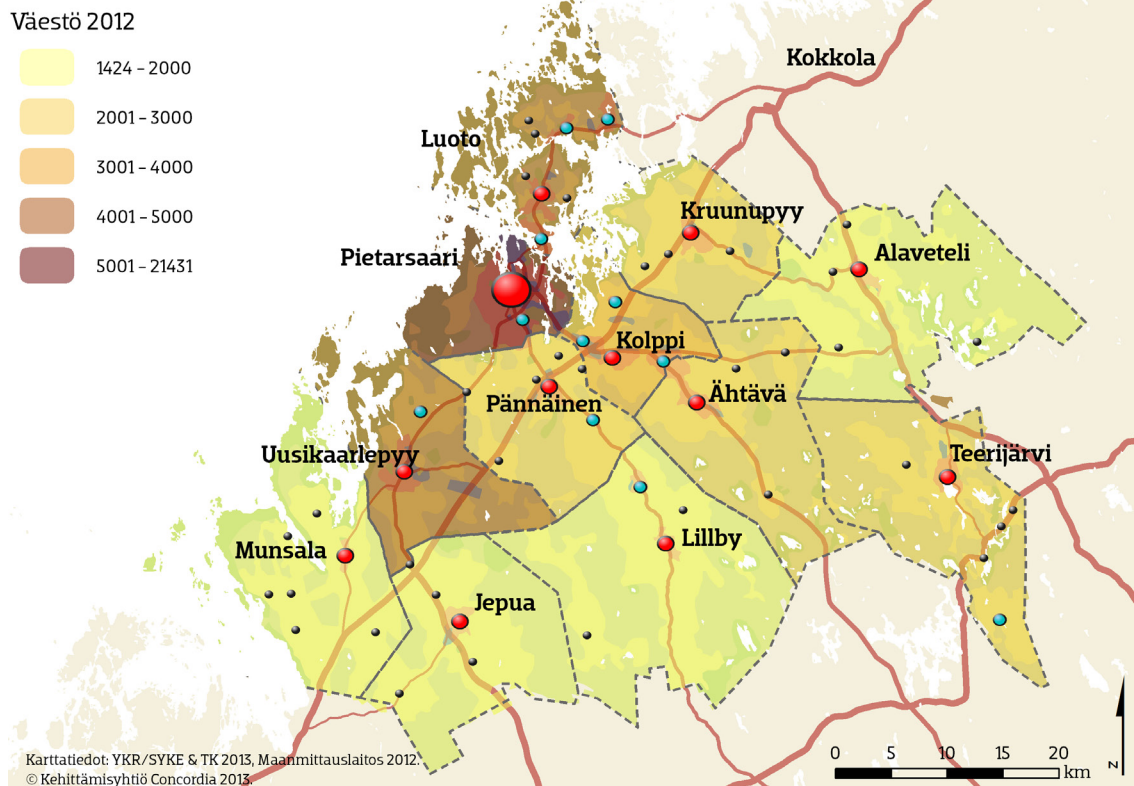
**Kartta 3. Kun taajamia on monta, vaaditaan laaja palveluverkko.
Pietarsaaren seudulla on 12 taajamaa, joissa tarjotaan peruspalveluja.**

Asemakaavoitetut alueet

Kartta 4, Asemakaavoitetut alueet verrattuna tulevaisuudenkuvaan.

Alueita lähimmän palvelukeskustaan mukaan

Kartta 5, Esimerkiksi kaupallisia palveluita varten vaaditaan tietty väestöpohja.

Liite 2, Asuntotuotanto

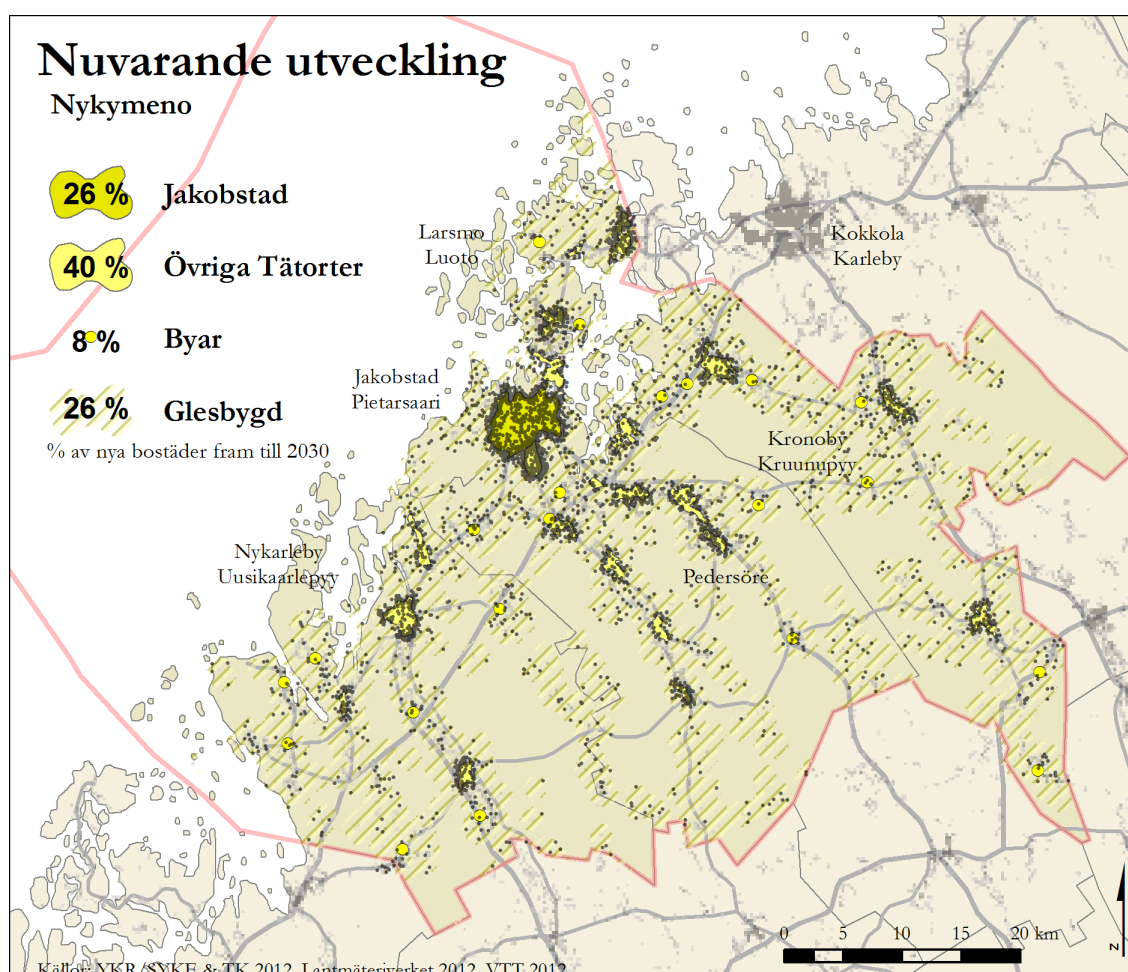
Kommun	Taajama-alueet		Vanhat kyläalueet		Haja-asutusalueet		Yht.
Kruunupyö	81	46 %	19	11 %	75	43 %	175
Luoto	134	66 %	20	10 %	48	24 %	202
Pedersöre	175	52 %	33	10 %	127	38 %	335
Pietarsaari	323	93 %	5	1 %	19	5 %	347
Uusikaarlepyy	120	58 %	22	11 %	64	31 %	206
Pietarsaaren seutu	833	66 %	99	8 %	333	26 %	1265

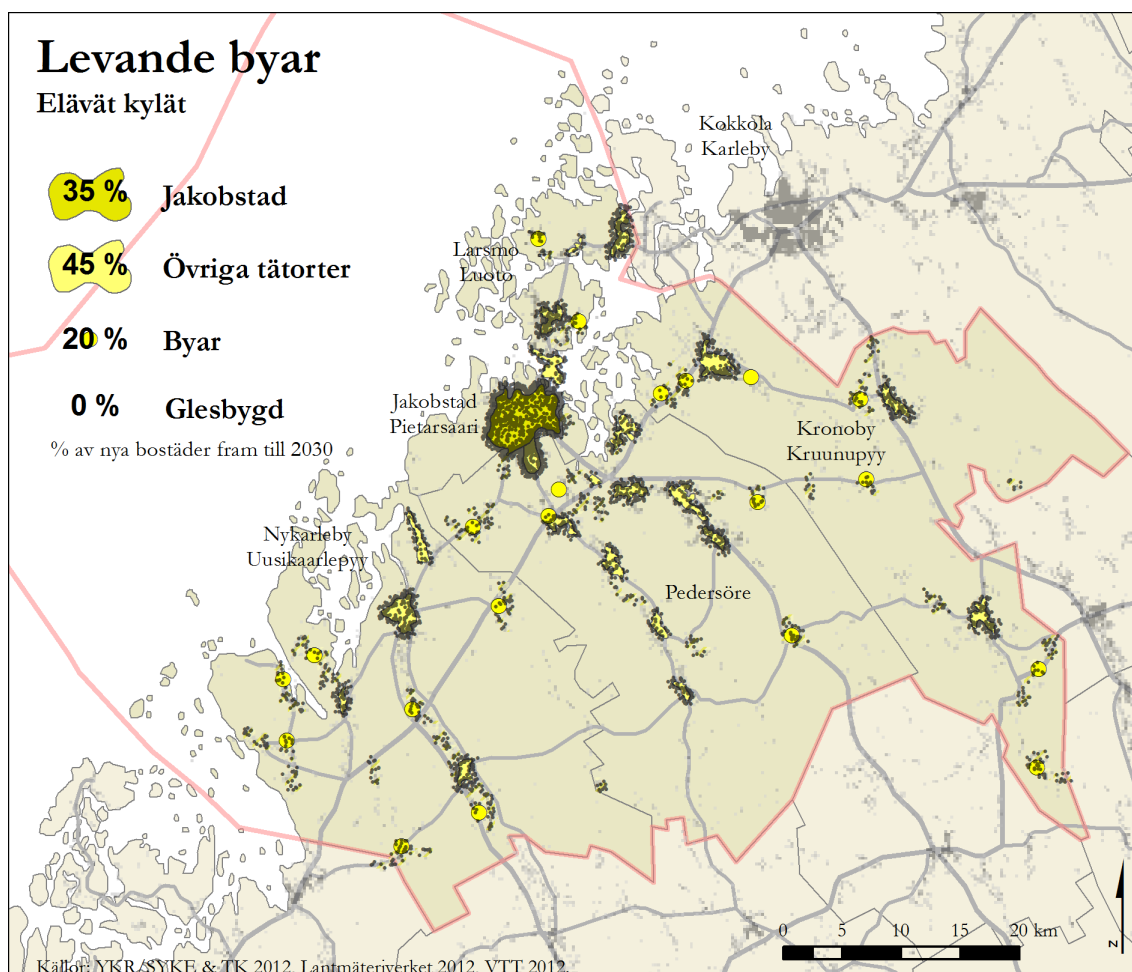
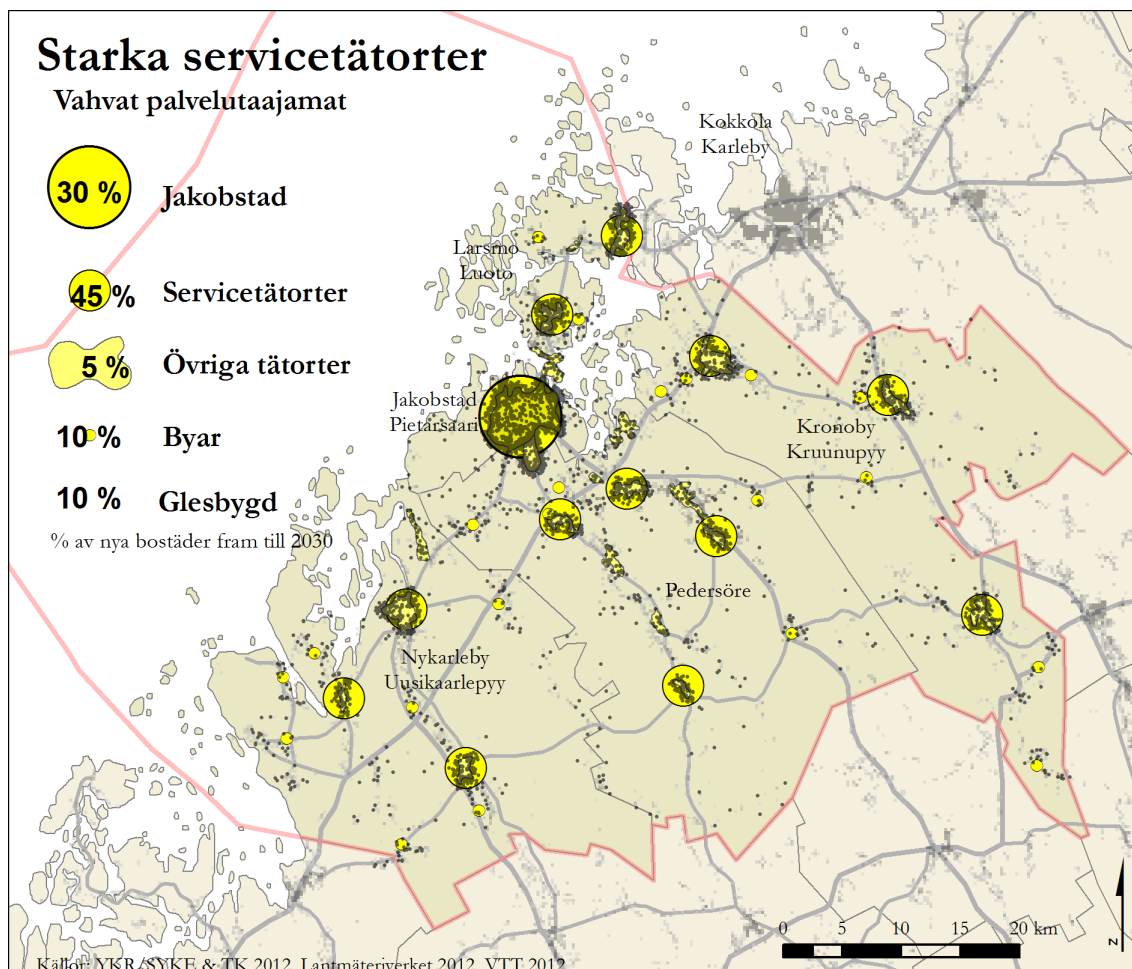
Taulukko 1, Asuntotuotanto Pietarsaaren seudulla vuosina 2005-2010, lukumäärä ja osuus per aluetyyppi.

Skenaario	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2021–2025	2026–2030
"Maahanmuutto"	210	200	310	210	220	260
"Nykymeno"	210	200	310	210	210	230
"Omillaan"	210	200	300	190	200	220

Taulukko 2, Kolme ennusteskenaariota asuntotuotannosta Pietarsaaren seudulla VTT:n mukaan.

Kolme rakennemalliprosessissa käytettyä skenaariota asuntotuotannosta:

**Oy Pietarsaaren seudun
Kehittämisyrhtiö Concordia**

Koulukatu 25-27

68600 Pietarsaari

Puh. 010 239 7550

sähköposti: info@concordia.jakobstad.fi